

ARKIKESKUSTELUA KASVATTAJIEN KANSSA

Vanhempien kokemuksia päiväkodin tulo- ja hakutilanteiden
vuorovaikutuksesta

Teija Kiviniemi ja Tommi Kohonen

Opinnäytetyö, syksy 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Helsinki

Sosiaalian koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kiviniemi, Teija and Kohonen, Tommi

Arkikeskustelua kasvattajien kanssa: Vanhempien kokemuksia päiväkodin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksesta

Diak Etelä, Helsinki syksy 2011, 71s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalian koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus

Opinnäytetyössä tutkittiin vanhempien kokemuksia päiväkodin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksesta. Opinnäytetyöllä tuotettiin näkökulmia päivähoiton ammattikasvattajille siitä, kuinka merkityksellisiä arkiset kohtaamiset ja niihin liittyvän vuorovaikutuksen sisällöt ja painotukset ovat yhteisen kasvatuskumppanuuden ja luottamuksen rakentumiselle.

Opinnäytetyö on empiirinen tutkimus. Opinnäytetyön teoreettisena viitekehiksenä käytettiin Urie Bronfenbrennerin ekologisten systeemien teorian mallia. Opinnäytetyön materiaali kerättiin teemahaastatteluilla seitsemältä vanhemmalta. Haastattelut toteutettiin kahdesta helsinkiläisestä päiväkodista keväällä 2011. Haastattelumateriaali analysoitiin sisällönanalyysiä käyttäen.

Vanhemmat nostivat haastatteluissa esiin tulo- ja hakutilanteisiin liittyviä seikkoja, joista tärkeimpiä olivat lapsen ja vanhemman huomiointi, rauhallinen tunnelma ja tuttu henkilökunta. Vanhemmat arvostivat tulotilanteissa vuorovaikutuksen sävyn lämpöä ja tunnelman kiireettömyyttä. Keskustelun ymmärrettiin jäävän usein lähinnä tiedottamiseksi. Hakutilanteissa vanhemmat halusivat keskustella perushoidollisista sisällöistä, lapsensa päivän kulusta ja sosiaalisesta kehitymisestä, sekä kasvatuksellisista kysymyksistä. Vanhemmat kuvasivat arkikeskusteluja luottamusta rakentavana vuorovaikutustilanteena.

Tutkimuksen tuloksista voitiin päätellä, että arkikeskusteluilla on merkittävä rooli onnistuneen kasvatuskumppanuuden rakentamisessa. Luontevien arkikeskustelujen avulla vanhemmat voivat kasvattaa luottamustaan päivähoitohenkilöstöön ja päivähoiton instituutio näyttäytyy vanhemmille kodikkaampana. Arkikeskustelulla on myös suuri merkitys pyrittäessä lisäämään vanhempien osallisuutta lapsensa päivähoitoon liittyvissä kysymyksissä.

Asiasanat: vuorovaikutus, arkikeskustelu, kasvatuskumppanuus, vanhemmuus, institutionaalinen vuorovaikutus

ABSTRACT

Kiviniemi, Teija and Kohonen, Tommi

Daily Interaction between the Daycare Personnel and the Parents: Parents' Experiences of Interaction Situations when Bringing in and Picking up the Children.

71p., 4 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of the thesis is to examine parents' experiences of interaction situations with the daycare personnel when bringing in and picking up the children from the daycare. The study aims to give perspectives for the day care personnel of the importance of the informal interaction when forging an educational partnership with the parents.

The thesis is an empirical study. Urie Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory is used as a theoretical basis in the thesis. Material for the thesis was collected by theme interviews with seven parents. The interviews were conducted in spring 2011 in two daycare units in the city of Helsinki. The interview data was analyzed by content analysis.

According to the parents, the most important aspects when bringing in or picking up the child were taking notice of the child and parent, peaceful atmosphere and familiar personnel. When bringing in the child parents valued a warm tone in interaction and peacefulness. Parents seem to understand that the substance of the conversations when bringing in the child was mostly to inform about the forthcoming day. When picking up the child parents were mainly interested in hearing about the aspects of basic care, how the day had been and about the social development of their child. Parents were also interested in conversations and questions about educational aspects they may have concerning their child.

According to the results of the study, the daily informal interaction situations have a significant impact on forging a successful educational partnership. In informal conversations parents can build up their trust in daycare personnel. In the conversations the daycare as an institution appears as a more homely environment for the parents. Natural informal interaction between the parents and the daycare personnel was also a significant factor when the goal is to increase the involvement of parents regarding the daycare of their child.

Keywords: interaction, informal conversation, educational partnership, parenthood, institutional interaction

SISÄLTÖ:

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTA	8
2.1 Ekologisten järjestelmien teoriamalli	9
2.2 Opinnäytetyön sijoittuminen ekologiseen malliin	11
3 OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYSTÄ TÄYDENTÄVÄT TEORIAT	12
3.1 Kotona ja päiväkodissa - lapsuuden kasvatusympäristöt	12
3.1.1 Päivähoito institutionaalisesta näkökulmasta	12
3.1.2 Helsingin kaupungin tarjoamaa kunnallista päivähoitoa.....	14
3.2 Vuorovaikutusta arjessa ja ammatissa	16
3.2.1 Institutionaalinen vuorovaikutus	16
3.2.2 Ammatillinen vuorovaikutus	17
3.2.3 Arkikeskustelun luonne ja piirteet	19
3.3 Vanhemmuuden vastuu ja roolit	20
3.3.1 Vanhemmuuden rooli vastuunkantajana.....	20
3.3.2 Vanhemmuuden rooli ja osallisuus kasvatusinstituutiossa.....	21
4 KOKEMUS JA SEN TUTKIMINEN.....	26
4.1. Kokemuksen tutkimuksen metodeista	26
4.2 Kokemusaineiston hankkiminen	28
4.3 Kokemusaineiston analysointi	29
4.4 Opinnäytetyön tutkimuseettiset kysymykset	30
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	31
5.2 Tutkimusaiheen sijoittuminen ekologiseen malliin	31
5.3 Tutkimusaineiston hankinta	34
6 HAASTATTELUAINEISTON TULOKSET	36
6.1 Kokemukset tulotilanteista ja niiden vuorovaikutuksesta.....	36
6.2 Kokemukset hakutilanteista ja niiden vuorovaikutuksesta.....	39
6.3 Yhteenveto tulo- ja hakutilanteiden tuloksista.....	43

7 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ TULOXSISTA	46
7.1 Arkikeskustelun paikat - pihalla ja eteisessä	46
7.2 Arkikeskustelu päivittäisenä rutiinina ja kumppanuuden rakentajana.....	47
7.3 Vastavuoroisuus kumppanuussuhteen rakentajana	50
7.4 Arjen osallisuus rakentuu tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksessa ...	52
7.5 Tutkimustuloksista syntyneitä jatkotutkimusideoita	55
8 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN POHDINTAA	56
8.1 Kohti yhteistä tulosta - opinnäytetyön prosessi.....	56
8.2 Opinnäytetyö ammatillisen kasvun välineenä.....	59
LÄHTEET:.....	61
LIITTEET:	67
Liite 1. Sopimus opinnäytetyöyhteistyöstä.....	67
Liite 2. Tutkimuslupa Helsingin kaupungilta.....	68
Liite 3. Kirje vanhemmille	69
Liite 4. Teemahaastattelurunko	70

1 JOHDANTO

Tämän päivän vanhemmat jakavat kasvatusvastuunsa ja vanhemmuutensa erilaisten yhteiskunnallisten kasvattajien kanssa (Alasuutari 2003, 13), mahdollistaakseen omien intressien ja velvollisuuksien toteuttamisen. Vanhemmuuden ulkoiset roolit syntyvät työssä ja osallistumisessa yhteisölliseen elämään. Moniroolisuuden ristiriidat voivat kuormittaa vanhemmuutta, mutta toisaalta useiden roolien hallinta nähdään myös voimavarana, joka kasvattaa itsetuntoa ja monipuolistaa persoonallisuutta. Työn ja perheen yhteensovittaminen kuuluu vanhemmuuteen ja niiden yhdistämisen vaikeus koettelee sekä naisia että miehiä. Yhteiskunnan mahdollistamalla tuki- ja työaikajärjestelyillä sekä päivähoidolla ja siellä toteutettavalla kasvatustyöllä on iso rooli perheiden elämässä ja vanhemmuudessa. (Kinnunen & Mauno 2002, 102–103, 110.)

Suomi oli mukana vuosituhannen vaihteessa Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön tekemässä tutkimuksessa, jossa arvioitiin varhaiskasvatuksen toteutumista eri maissa. Suomalainen varhaiskasvatus todettiin hyväksi, mutta tutkimuksessa nousi haasteeksi ammatillisen varhaiskasvatustyön läpinäkyvyyden lisääminen. Erityisesti tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota vanhempien asemaan lapsensa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. (Alasuutari 2010, 21.) Kansainvälinen tutkimus sai aikaan suomalaisen valtakunnallisen varhaiskasvatuksen perusteiden suunnitteluprosessin. Työskentely synnytti keskustelua vanhempien ja kasvatushenkilökunnan vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä. Suunnitelmassa kiinnitettiin erityistä huomiota vanhempien ja kasvatusyhteisön välisen yhteistyön kehittämiseen. Suunnitteluprosessi velvoitti kasvatusyhteisöjä pohtimaan suhdettaan vanhempien kanssa käytävään yhteistyöhön, vuorovaikutukseen sekä asiantuntija-asetelmaan. (Alasuutari 2010, 21; Stakes 2005, 7.)

Opinnäytetyössä tarkastellaan vanhempien kokemuksia, sitä, mitä he kokevat lapsen päiväkotiin tulo- ja hakutilanteissa, tilanteiden vuorovaikutuksesta ja tunnelmasta. Opinnäytetyössä kysytään: Millainen merkitys päiväkodin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksella on kasvatuskumppanuuden rakentumiseen? Koetaanko tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutus osallisuutena? Tutkimalla vanhempien kokemuksia saadaan tietoa siitä, miten tulo- ja hakutilanteiden vuo-

rovaikutus vaikuttaa luottamuksellisen kumppanuussuhteen syntymiseen ja vanhempien osallisuuden lisäämiseen. Opinnäytetyöllä tuotetaan näkökulmia päivähoidon ammattikasvattajille siitä, kuinka merkityksellisiä arkiset kohtaamiset ja niihin liittyvät tunnelmat ovat yhteisen kasvatuskumppanuuden rakentamisessa.

Opinnäytetyö on empiirinen tutkimus, jonka teoreettinen viitekehys perustuu psykologi Urie Bronfenbrennerin kehittämään ekologiseen systeemitteoriamaalliin ihmisen kehittämisestä. Ekologisen teorian henkilö-konteksti-malli soveltuu opinnäytetyön viitekehyyksi, koska tutkimuksen kohteena olevat vanhempien kokemukset muodostuvat päivähoidon kontekstissa, ajassa ja paikassa, jotka vaikuttavat olennaisesti kokemusten syntyyn. (vrt. Bronfenbrenner 2002, 227–228). Opinnäytetyössä on pohdintaa siitä, miten institutionaalinen vuorovaikutus eli instituution toimintaan liittyvät mallit ja periaatteet tulevat mahdollisesti näkyviin (vrt. Raevaara, Ruusuvoori & Haakana 2001, 29) päiväkodin arkisissa kohtaamisissa ja niihin sisältyvässä vuorovaikutuksessa. Opinnäytetyössä tarkastellaan päivähoitoa osana yhteiskunnallista järjestelmää. Tarkastelun kautta pyritään ymmärtämään, kuinka isosta kunnallisesti järjestetystä perheille suunnatusta palvelusta on kysymys esimerkiksi Helsingin kokoisessa kaupungissa.

Opinnäytetyötä varten on tehty seitsemän erillistä teemahaastattelua, joissa kaikissa haastateltavia vanhempia pyydettiin kuvailemaan alle kolmevuotiaan lapsen tulo- ja hakutilanteisiin liittyviä kokemuksia. Aineisto on kerätty Helsingin kaupungin sosiaaliviraston päivähoitoyksikkö Hertta-Susannasta keväällä 2011. Tutkimusteoreettisena lähtökohtana on kokemuksen tutkiminen ja kokemuksen hahmottaminen ymmärryksen lisääjänä. Opinnäytetyön aineistoa tarkastellaan sisällönanalyysin kautta.

Opinnäytetyö on tehty parityönä. Opinnäytetyön tekijöiden tavoitteena on saavuttaa lastentarhanopettajan kelpoisuus. Opinnäytetyön yhteistyöstä on sovittu Diakonia-ammattikorkeakoulun Diak Etelä Helsingin opinnäytetyön ohjaajan, yhteistyökumppanin päivähoitoyksikkö Hertta-Susannan ja opinnäytetyöntekijöiden kesken (Liite1). Opinnäytetyöhön on saatu lupa Helsingin kaupungin sosiaaliviraston päivähoidon johtajalta (Liite 2).

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTA

Suurelle osalle vanhemmista tulo- ja hakutilanteiden kohtaamiset ja kuulumisten vaihdot ovat merkityksellisiä. Vanhempien ja kasvatushenkilökunnan kohtaamiset ovat säännöllisiä etenkin alle kolmevuotiaiden lasten ryhmissä ja harvenevat selkeästi lapsiryhmän koostuessa vanhemmista lapsista. (Karila 2002, 101, 106.) Opinnäytetyön lähtökohtana on selvittää, miten vanhemmat kokevat lapsen päiväkotiin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksen ja tunnelman.

Päiväkodissa tapahtuvasta vanhempien ja ammattikasvattajien välisestä vuorovaikutuksesta on tehty niin ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä kuin yliopistojen pro gradu -tutkimuksia. Usein tutkimuksissa on käsitelty vuorovaikutusta kasvatuskumppanuuden osatekijänä sekä pohdittu ammattilaisen vuorovaikutusvastuuta. Varsinaista vain tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutusta tutkivaa opinnäytetyötä tai yliopistollisia tutkimuksia emme löytäneet. Kirsti Karila (2006) tosin tuo artikkelissaan, Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena, esille tutkimuksistaan poimittuja huomioita tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksen tärkeydestä. Karilan tutkimukset kasvatuskumppanuuden vuorovaikutuksesta tuovat lisäymmärrystä opinnäytetyön aiheen käsittelemiseen. Tuula Tonttilan (2006) väitöskirjassa on vahvasti läsnä vuorovaikutuksen merkitys vanhemmuuden tukemisessa. Maarit Alasuutarin (2010) kirja, Suunniteltu lapsuus - keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoidossa, tarkastelee päiväkodissa käytävien kasvatuskeskustelujen vuorovaikutusta ja sisältöä. Alasuutarin analyysit kasvatuskeskusteluiden sisällöstä saivat miettimään tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksen merkitystä. Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostaa psykologi Urie Bronfenbrennerin kehittämä ekologisten järjestelmien teoriamalli ihmisen kehittymisestä ja erityisesti mallissa oleva teoria järjestelmän henkilö-konteksti-mallista. Teoriamallin kontekstiin liittyvät vuorovaikutus ja vanhemmuus.

2.1 Ekologisten järjestelmien teoramalli

Bronfenbrenner kehitti alkuperäisen ekologisten järjestelmien teoramallin vuonna 1979. Ekologisen mallin oletuksen mukaan ihmisen kehitys ei ole riippuvainen ainoastaan yksilön ominaisuuksista, vaan siihen vaikuttavat kehittyvän yksilön, erilaisten ympäristöjen ja ympäristöjen sisältämien henkilöiden vuorovaikutus, sekä yksilön elämään vaikuttavien ympäristöjen väliset suhteet ja prosessit. Ekologisten järjestelmien teoramalli muodostuu mikro-, meso-, ekso- ja makrojärjestelmistä, jotka asettuvat monitasoisesti kehittyvän yksilön ympärille. Järjestelmät esitetään usein nelitasoisena hierarkiana, jossa siirrytään yksilöä lähinnä olevasta järjestelmästä kauimmaiseen. Bronfenbrenner lisäsi teoramalliinsa myöhemmin vielä kronojärjestelmäksi kutsutun osan. (Bronfenbrenner 2002, 222, 263; Härkönen 2008, 26.)

Mikrojärjestelmä kuvaa järjestelmää, jossa yksilö on aktiivisesti osallisena, esimerkiksi kotia, päiväkotia, koulua, työpaikkaa tai muuta vertaisryhmää. Mikrojärjestelmässä kehittyvä yksilö kokee toimintojen, roolien ja henkilöiden väliset suhteet tietyssä konkreettisesti ympäristössä. Mikrojärjestelmän ympäristö sisältää myös muut samaan ympäristöön kuuluvat henkilöt yksilöllisine temperamentteineen ja ominaisuuksineen. Mikrojärjestelmän sisältämien muiden henkilöiden ominaisuudet ovat merkittäviä erityisesti silloin, kun ominaisuudet ovat tarkasteltavan yksilön kehitystä tukevia. (Bronfenbrenner 2002, 264. Härkönen 2008, 27–29.)

Mesojärjestelmä sisältää ympäristöt, joissa kehittyvä yksilö on osallisena. Mesojärjestelmässä mikrojärjestelmiin kuuluvat ympäristöt ovat yhteydessä toisiinsa. Mesojärjestelmä siis käsittää mikrojärjestelmien väliset suhteet ja vuorovaikutuksen, esimerkiksi kodin ja päiväkodin tai kodin ja naapuruston väliset suhteet ja niissä tapahtuvan vuorovaikutuksen. (Bronfenbrenner 2002, 264; Härkönen 2008, 30.) Mesojärjestelmässä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa on olennaista sosiaalistumiseen vaikuttavien tekijöiden luonne. Yksilön mesojärjestelmään sijoittuvat mikrojärjestelmät voivat joko tukea toisiaan, tai aiheuttaa kehittyvälle yksilölle ristiriitaisen tilanteen. Ristiriita syntyy, jos eri mikrojärjestelmissä vaadi-

taan yksilöltä erilaista käyttäytymistä. Mikrojärjestelmien välillä vallitsevien suhteiden tutkimus on ollut hyvin yksipuolista. Esimerkiksi päivähoidon vaikutusta lapsen kehitykseen on tutkittu paljon, mutta kodin ja päivähoidon yhteisvaikutus on jäänyt vähemmälle huomiolle. (Härkönen 2008, 30.)

Eksojärjestelmä sisältää prosessit ja yhteydet järjestelmien välillä, joista ainaakaan yhdessä kehittyvä yksilö ei ole mukana. Eksojärjestelmissä tapahtuva vuorovaikutus ja prosessit vaikuttavat kuitenkin yksilön välittömässä yhteydessä olevien järjestelmien toimintaan ja tapahtumiin. Eksojärjestelmä voi olla esimerkiksi lapselle kodin ja vanhemman työpaikan välinen suhde ja siinä tapahtuva vuorovaikutus. (Bronfenbrenner 2002, 265.)

Makrojärjestelmällä kuvataan kulttuurille, alakulttuurille tai jollekin muulle laajalle sosiaaliselle rakenteelle ominaisten mikro-, meso ja eksojärjestelmien muodostelmaa (Bronfenbrenner 2002, 266). Makrosysteemi on yksilön ympäristön uloin ja kauimmainen kerros. Se sisältää esimerkiksi yhteiskunnan kulttuuriset arvot ja säädetyt lait. Makrosysteemi vaikuttaa kaikkien yksilöä ympäröivien systeemien toimintaan ja näin ollen myös yksilön kehitykseen merkittävästi. (Härkönen 2008, 31–32.)

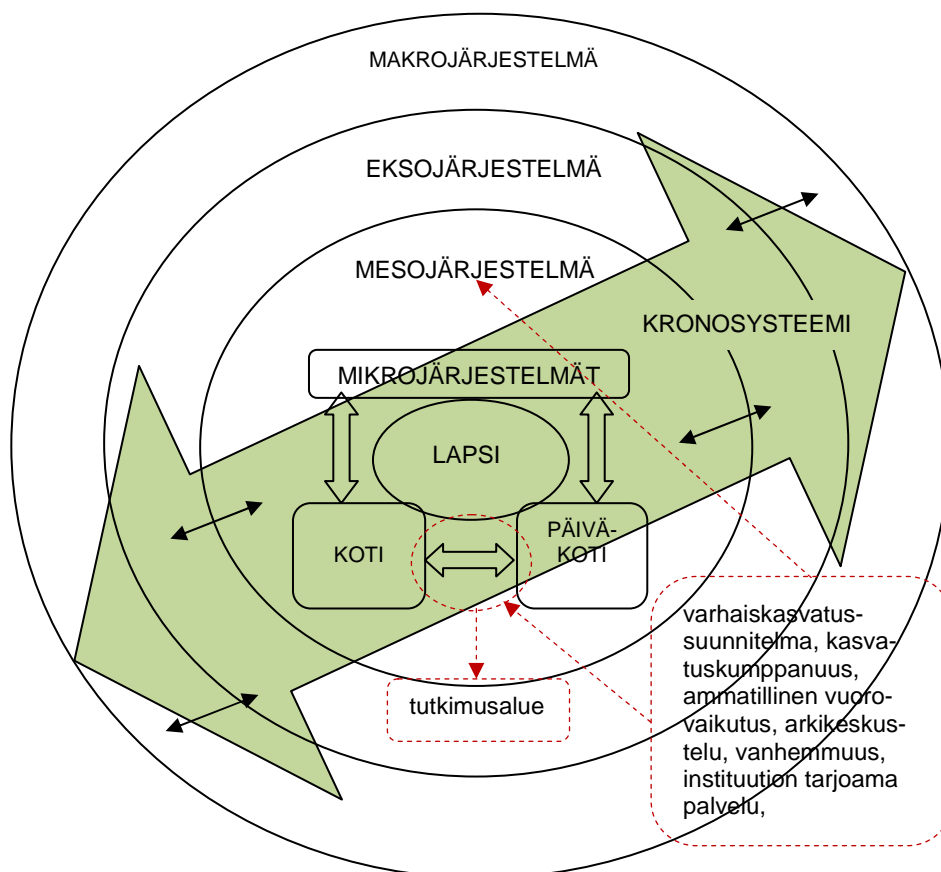
Kronojärjestelmän avulla tutkitaan eri elämäntapahtumien tai kokemusten vaikutusta yksilön kehityksellisiin muutoksiin. On välttämätöntä analysoida ympäristön ja yksilöiden välistä vuorovaikutusta, mutta analyysi edellyttää, että ensin ymmärretään kummankin vuorovaikutuksessa olevan alueen rakenne ja sisältö. (Bronfenbrenner 2002, 236–237.)

Bronfenbrennerin mallissa ihmisen kehitys ja käyttäytyminen on sidoksissa hänen ympäristönsä konteksteihin. Bronfenbrenner kutsuu tätä mallia henkilökonteksti-malliksi. Henkilökonteksti-mallissa otetaan huomioon sekä kehittyvän yksilön että ympäristön piirteet. Yleisesti Bronfenbrennerin kehittämän ekologisen mallin avulla on pyritty selvittämään mahdolliset ympäristön aiheuttamat epäsuotuisat vaikutukset yksilön kasvuun ja kehitykselle. Vaikka mallilla pyritäänkin tuomaan esille mahdolliset riskitekijät yksilön kehitykselle, voidaan mal-

lia käyttää myös käänteisesti selvittämään, mitkä ympäristötekijät näyttäytyvät positiivisina yksilön kehitykselle. (Bronfenbrenner 2002, 227–228.)

2.2 Opinnäytetyön sijoittuminen ekologiseen malliin

Ekologisesta mallista on tehty monenlaisia ekologista teoriaa esittäviä sekä sen pohjalta johdettuja tutkimusta jäsentäviä systeemimalleja. Jäsentääksemme opinnäytetyötämme, olemme laatineet oman systeemimallimme (KUVIO 1.) Tonttilan (2006, 11) rakentamaa systeemimallia mukaillen. Laatimaamme systeemimalliin olemme sijoittaneet opinnäytetyömme teoreettisia käsitteitä sekä paikantaneet malliin opinnäytetyömme tutkimusalueen.

KUVIO 1. Opinnäytetyön teorian sijoittuminen ja tutkimusalueen paikantaminen Bronfenbrennerin ekologisten järjestelmien teoramalliin

3 OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYSTÄ TÄYDENTÄVÄT TEORIAT

Opinnäytetyön teoria muodostuu ekologisen systeemiteorian tuomista teemoista. Vuorovaikutusta ja ammatillista varhaiskasvatusta pohditaan institutionaalista näkökulmasta. Vanhemmuutta ja vanhemmuuden roolia tarkastellaan sekä päiväkotikasvatuksen viitekehyksessä osallisuutena että kasvatuserityyppisyytenä. Opinnäytetyössä esitellään Helsingin kaupungin sosiaali- ja perhepalveluiden järjestämää kunnallista päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelman perusteita peilataan opinnäytetyön teemoihin.

3.1 Kotona ja päiväkodissa - lapsuuden kasvatusympäristöt

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista (Stakes 2005, 11).

Yhä useamman lapsen varhaislapsuuteen kuuluu perheen ja kodin elinpiiriin lisäksi monia muita tärkeitä ihmissuhteita ja toimintakenttiä. Tiiviin perhelapsuuden rinnalle on muodostunut verkostolapsuus. Verkostolapsuudessa perheen ohella myös päivähoiton, esiopetuksen tai jonkun muun ammatillisen varhaiskasvatuspalvelun kasvatushenkilöstö kuuluu tärkeänä osana lapsen kasvuun ja elämään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 15.) Ammatillisesta varhaiskasvatuksesta on muodostunut osa lapsuutta. Sitä ei pidetä ainoastaan kotikasvatuksen lisänä tai tukena, vaan se liitetään yhä enemmän ja keskeisemmällä tavalla koko lapsen kehityksen ja yksilöllistymisen prosessiin. (Alasuutari 2009, 60.)

3.1.1 Päivähoito institutionaalista näkökulmasta

Kaikissa ryhmissä on normeja ja rooleja, joista toiset ovat pysyvämpiä kuin toiset. Vakiintuneet roolit ja mallit sekä niiden vaatimat käyttäytymismuodot ovat institutionalisoituneet osaksi sosiaalista elämää ja ajan myötä niistä on muodostunut sosiaalisia laitoksia eli instituutioita. Yhteiskunnassa on monenlaisia, tär-

keydeltään ja pysyvyydeltään erilaisia instituutioita kuten esimerkiksi laki, uskonto, koulutus ja perhe. Myös jokin yksittäinen virka tai ilmiö on voinut muodostua ajan kuluessa instituutioksi. (Allardt 1983, 219–221.) Instituutiot näyttävät yhteiskuntaelämän itsestään selvinä osina, vakiintuneena ja toistuvana sosiaalisena käytäntönä ja toimintatapana, jonka kehittäminen, uusintaminen ja ylläpitäminen on yhteiskunnassa rutiininomaista. Ne ovat osa kulttuuria ja kulttuurin välittämiä käytäntöjä, joiden olemassaolo ja merkitys ovat jollain lailla perusteltavissa ja selitettävissä. Käytännöt ovat joko arkisia, tavanomaisia tapoja tai sovinnaisia, perinteeseen liittyviä traditioita. (Jepperson 1991, 145, 150–151; Alasuutari 2009, 57.)

Päiväkotijärjestelmä on keskeinen perhepoliittinen universaali sosiaalipalvelu, joka on osa yhteiskunnallista rakennetta, perhe- ja lapsipolitiikkaa. Se on luonut oman ammatillisen osaamisensa sekä keskeisen (nais-)ammattialan. Päivähoito on perheiden tulotasoon sidottua, porrastettua maksullista hyvinvointipalvelua, jota säätelevät lait sekä lasku- ja noususuhdanteiden ajamat säästöt ja kehittämistarpeet. (vrt. Lounassalo 2001, 249–251.) Päivähoito on vakiintunut sosiaalinen käytäntö, jonka organisatorinen toteutus ja rakenne vaihtelevat kunnittain. Se on yksi varhaiskasvatuksen toimintaympäristö. Päivähoidossa yhdistyvät monet roolit, sillä siellä kohtaavat ihmiset sijoittuvat lähtökohtaisesti erilaisiin asemiin. He edustavat instituutiossa erilaisia toimijoita tai toimintaryhmiä: lastenhoitajat, lastentarhanopettajat, sosionomit, erityisavustajat, johtajat ja muut eri ammattiryhmät, lapset sekä vanhemmat. Jokaisen roolit ja toiminnot ovat erilaisia, mutta vakiintuneita. Päiväkoti instituutiona luo tilan ja mahdollisuuden lapsen hoidolle ja kehitykselle. Ohjauksessa ja säätelyssä keskeisen osan muodostavat päivähoiton johtaminen ja valvonta, ja niitä ohjaavat kasvatussuunnitelmat ja ammatilliset ohjeistukset. (Alasuutari 2009, 55–57.) Suomalaista päivähoitoa ohjaa ja säätelee yhteiskunnan normit, kuten esimerkiksi Laki lasten päivähoidosta (Laki lasten päivähoidosta 1973/36) sekä sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2002 tekemien linjausten pohjalta valmistellut valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joka on valtakunnallinen varhaiskasvatuksen ohjauksen väline (Stakes 2005, 7).

3.1.2 Helsingin kaupungin tarjoamaa kunnallista päivähoitoa

Tällä hetkellä Helsingin kaupungin kunnallinen päivähoito ja esiopetus ovat sekä kaupungin sosiaaliviraston että opetusviraston järjestämiä perheille suunnattuja palveluita. Suomenkielistä päivähoitoa järjestetään sosiaaliviraston alaisena, ruotsinkielinen päivähoiton vastuualue on opetusviraston ruotsinkielisen jaoston alaisuudessa. (Helsingin kaupunki i.a.) Helsingin suomenkielisen päivähoiton hallinnollisesta asemasta on käyty paljon keskustelua. Päivähoidon hallinnollinen rakenne on muuttumassa: Helsingin kaupungin sosiaalilautakunnan päätöksellä (4.10.2011) ehdotetaan päivähoiton vastuualueen siirtämistä omaksi varhaiskasvatusvirastokseen, mutta se tulisi säilymään edelleen sosiaalitoimen yhteydessä. (Helsingin kaupunki a 2011, 5–6.)

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston päivähoiton vastuualue kartoitti ennen päätöstä eri vaihtoehtoja päivähoiton hallinnon järjestämiseksi: oman erillisen viraston perustaminen koettiin mahdollisuutena johtaa ja kehittää omia toimintamalleja sekä päättää itsenäisemmin omista määrärahoista, mutta täysin riippumatonta ja itsenäistä virastoa päivähoiton vastuualueelle ei suunniteltu tai ainakaan kirjattu suunnitelmaan. Suunnitelmassa pohdittiin muun muassa päivähoiton siirtymistä kokonaan opetusviraston alaisuuteen tai oman viraston perustamista sivistystoimen yhteyteen. Pohdinnoissa nousivat esiin niin kasvatukselliset ja sosiaaliset kuin taloudelliset ja hallinnolliset kysymykset. Opetusvirastoon siirtymisessä katsottiin eduksi pedagoginen jatkumo ja yhteisten tilojen jakaminen sekä mahdollisuus toimia yhdessä ruotsinkielisen päivähoitosektorin kanssa. Suuriksi kysymyksiksi pohdinnoissa nousivat hallinnolliset, henkilöstön työehdolliset ja taloudelliset kysymykset. (Helsingin kaupunki b 2011, 118–129.) Sosiaalilautakunnan näkemyksen mukaan varhaiskasvatus on niin tärkeä kokonaisuus, ettei sitä tule sulattaa muihin virastoihin. Oman itsenäisen varhaiskasvatusviraston sijoittumista sosiaaliviraston yhteyteen perusteltiin muun muassa sillä, että varhaiskasvatuksen järjestämistä vastuuun katsotaan olevan laaja, perheitä monella eri tavalla tukeva kasvatuksellinen ja sosiaalinen tehtävä, johon liittyvät muun muassa monimuotoiset hoitomuodot, lapsiperheiden varhainen tuki ja lastensuojelu. Sosiaalilautakunnan suunnitelmassa on myös ruotsinkieli-

sen varhaiskasvatuksen siirtäminen yhteiseen varhaiskasvatusvirastoon. (Helsingin kaupunki a 2011, 6–7.)

Helsingin suomenkielinen päivähoitosektori muodostaa merkittävän kunnallisen palvelun. Se on vanhempien työssäkäynnin mahdollistaja ja toimii itse merkittävänä työllistäjänä. Se on iso institutionaalinen osa helsinkiläistä kunnallispolitiikkaa ja -palvelua: vuonna 2010 kaupungin järjestämässä päiväkotitoiminnassa oli mukana 19289 lasta, kaupungin alaisessa perhepäivähoidossa hoidettiin 1415 lasta. Lasten päivähoiton parissa työskenteli 4 888 työntekijää. (Sosiaalivirasto numeroina 2010, 2.) Kaupungin päivähoitoalueita on 15. Päivähoitoalueilla päiväkodit muodostavat yksiköitä, joihin kuuluu keskimäärin yhdestä kolmeen päiväkotia yhden johtajan alaisuuteen. Helsinkiläinen yksittäinen kunnallinen päiväkotiki on osa isoa järjestelmää ja virastoa. (Helsingin kaupunki i.a.)

Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma on toteutettu kehittämissuunnitelmissa valtakunnallisen varhaiskasvatuksen ohjeistusta noudattaen. Suunnitelmassa otetaan huomioon ohjeistuksen kasvatukselliset periaatteet ja sisällölliset orientaatiot. Varhaiskasvatussuunnitelmaprosessin lähtökohtana on ollut kasvatushenkilöstön ammatillisen tietoisuuden lisääminen ja yhdenmukaisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen. Kasvatuskumppanuus on nostettu erityisesti esiin, sen rooli niin vanhempien kohtaamisena kuin vanhempien osallisuuden lisääjänä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esiin Helsingin erityispiirteitä kuten monikulttuurisuutta, erilaisten asuinalueiden tuomaa vaihtelevaa ilmettä sekä kaupunkiluontoa ja kestävästä kehitystä sekä näiden seikkojen hyödyntämistä ja huomioonottamista kasvatustyössä. Suunnitelmassa korostetaan eettisen kasvatuksen merkitystä, jossa ohjataan toisten vakaumuksen ja kulttuurin kunnioittamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa myös arvioinnin ja ammatillisen osaamisen tarkasteluun sekä laadun parantamiseen. Keskeinen asia suunnitteluprosessissa on ollut ajattelutavan muuttaminen selkeästi kohti refleksiivistä työtapaa, jolloin varhaiskasvatusta ei nähdä valmiina mallina, vaan kehittämissuunnitelmana, joka muuttuu ajassa ja tekijöidensä mukana, keskustelun ja toiminnan tuloksina. (Helsingin kaupunki 2007, 5, 8, 10, 15, 19; Sarras 2011, 5.)

3.2 Vuorovaikutusta arjessa ja ammatissa

Valtaoja (2007, 101) kirjoittaa, että jos kieli keksittäisiin tänään, se kiellettäisiin aivan liian vaarallisena ja hitaasti haihtuvana, hallitsemattomana energiana.

Hän toteaa sanan voimasta seuraavasti:

Sanan voima on käsittämätön, puhutun sanan, kuullun sanan, kirjoitetun sanan, luetun sanan. Yksi ainoa oikein valittu sana diskossa voi muuttaa koko loppuelämän kulun. Yksi ainoa neuvottelupöydän ääressä sorvattu sana voi muuttaa kansojen kohtalon. (Valtaoja 2007, 101.)

Kieli ei ole neutraali viestien siirtämisen väline, vaan se muuttuu tilanteiden ja tavoitteiden mukaan. Se on luonteeltaan tilannesidonnaista ja sen sosiaalisten murteiden syntymiseen vaikuttavat muun muassa sukupuoli, etnisuus tai professionaalisuus. Se, miten puhumme ja mitä sanoja käytämme, määrittää usein asemaamme ja asenteitamme vuorovaikutustilanteissa. (Lehtonen 2004, 44–48.) Hyvään vuorovaikutukseen kuuluu aina sanallisen ja sanattoman oheisviestinnän yhdenmukaisuus (Kauppila 2006, 33).

Vuorovaikutusta tapahtuu yksilöiden, yhteisöjen, organisaatioiden ja kulttuurien välillä. Vuorovaikutuksen kautta turvaudumme valtaan ja vallankäyttöön sekä teemme yhteistyötä ja sopimuksia. Jokaisena aikakautena puhutun kielen ja tapojen muuttuessa ihmiset tiedostamattaan muokkaavat käsitystä siitä, millainen on hyvä vuorovaikutus. (Mönkkönen 2007, 15.) Myös arvojen ja asenteiden muuttuminen muokkaa vuorovaikutusta, sillä esimerkiksi vuosikymmeniä sitten olleet vastakkaiset suhdeparit, kuten esimies-työntekijä ja opettaja-oppilas, olivat huomattavasti auktoriteettisempia ja edellyttivät muun muassa teitittelyä ja niauksia (Helkama 1998, 24).

3.2.1 Institutionaalinen vuorovaikutus

Institutionaalisessa vuorovaikutuksessa osapuolet suhteuttavat toimintansa erilaisiin rooleihin, jotka muotoutuvat keskustelijoiden ammattiaseman tai senhetkisen tehtävän perusteella. Institutionaalisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan

sitä, miten ammattilaiset suorittavat omia työtehtäviään ja suuntautuvat asiakaksiinsa tietyn instituution edustajina. Institutionaalsiin tehtäviin yhdistyvät toimintaa ohjaavat mallit ja ihanteet sekä tehtävien pohjalta eriytyneet roolit. Erilaiset institutionaaliset roolit ja toimintamallit tulevat julki keskustelu- ja vuorovaikutustilanteissa. Roolit puhutaan julki erilaisissa virallisissa tilanteissa ja tapahtumissa, joissa jokainen toimii tiettyjen opittujen mallien mukaan. (Raevaara ym. 2001, 15.) Instituutio määrittää sitä, millaisia rooleja asiakkaan ja ammattilaisen on mahdollista ottaa suhteessa toisiinsa (Juhila 2006, 218).

Institutionaalisessa vuorovaikutuksessa korostuvat osapuolten tietämyserot sekä erot mahdollisuudesta vaikuttaa keskustelun kulkuun. Institutionaalisella keskustelulla on jokin tietty tavoite. Keskusteluun osallistumista säätelevät erilaiset rajoitteet ja keskustelussa käytetään instituutiolle tyypillisiä tulkintakehyksiä kuten esimerkiksi sananvalinnat ja keskustelujaksojen rakenne. Institutionaalisuus näkyy myös siinä, että keskusteluissa pyritään siirtymään heti asiaan, tehtävän hoitoon, ilman kuulumisten kyselyä. Kysyminen ja vastaaminen erottavat institutionaalisen tilanteen osapuolia, vaikka vuorottelulle ei olisikaan varsinaisesti luotu erillisiä sääntöjä. Institutionaalisten tilanteiden vuorovaikutus ja kieli opitaan erikseen, kun taas arkikeskustelu nähdään vuorovaikutuksen muotona, joka syvimmin läpäisee ihmisen elämän. (Raevaara ym. 2001, 13, 17, 19, 23.) Institutionaalista vuorovaikutusta ovat myös instituutioissa kirjoitetut dokumentit, viralliset asiakirjat ja epävirallisemmat muistiinpanot, sillä ne kirjoitetaan aina jollekin yleisölle (Juhila 2006, 218).

3.2.2 Ammatillinen vuorovaikutus

Asiakkaan ja työntekijän kohtaaminen on kasvatus- ja sosiaalityön ydintä. Kohtaamisessa ovat läsnä yhteiskunta ja kulttuuri niin työpaikkoina kuin myös työtehtävinä (Juhila 2006, 201–202). Kasvatus- ja sosiaalityössä vuorovaikutus on työväline, kanava, joka avulla sekä lähetetään että vastaanotetaan viestejä ja pyritään kohti tavoitteita. Yhteiskunnan muuttuminen demokraattisemmaksi ja yksilöä kunnioittavammaksi asettaa ilmisuhdetaitojen hallitsemisen yhä tärke-

ämmäksi sekä ammatillisissa tehtävissä että myös yksityisellä elämänalueella (Kiesiläinen 1998, 19, 39). Ammatillinen vuorovaikutusosaaminen käsittää kaikki kommunikoinnin ja suhteiden luomisen taidot (Mönkkönen 2007, 28).

Ammatillisessa vuorovaikutustilanteessa ammattilainen kantaa vastuun vuorovaikutuksesta. Dialogin kannalta on keskeistä se, miten näemme sanojen merkityksen, kuinka kohtaamme ihmisen ja miten saamme aikaan vastavuoroisen yhteyden. (Mönkkönen 2002, 32–33.) Dialogissa vuorovaikutus on aina kaksisuuntaista: omien mielipiteiden voimakkuus ei saa estää asiakkaan lähettämien viestien vastaanottoa, sillä usein erilaiset näkemykset tuottavat uutta ymmärrystä. (Kiesiläinen 1998, 41; Mönkkönen 2007, 28.) Kommunikaatio sisältää puhumisen lisäksi ilmeet ja eleet, kehon asennot, äänensävyt sekä teot – kokonaisen ihmisen. Ammatti-ihmisen tulee olla tietoinen viestinsä laadusta, sillä sanojen ja eleiden yhteensopivuus on perusta hyvälle vuorovaikutukselle. (Kauppila 2006, 33; Kiesiläinen 1998, 39). Vuorovaikutusvastuun sisäistäminen korostuu esimerkiksi silloin, kun ongelmallinen asia tuodaan esille ensimmäistä kertaa, sillä asian ongelmallisuuden tietää vain toinen keskustelija eli hän, joka asian esittelee (Heinonen 2001, 167).

Kasvatustyössä sananvalinnat ja puheen sävyn merkityksellisyys korostuvat, sillä vanhemmat ovat herkimmillään, kun keskustelun keskiössä on oman lapsen kasvatusta ja kasvua. Vanhempien henkilökohtaiset taidot ja luonteenpiirteet korostuvat, sillä ensisijaisesti oletetaan esimerkiksi lapsen psyykkisen kehityksen ja hyvinvoinnin olevan sidoksissa nimenomaan vanhempien toimintaan ja perheeseen. (Alasuutari 2003, 16.) Varhaiskasvatuksen kontekstissa ihanteellisin vuorovaikutuksen taso ammattikasvattajien ja perheiden välillä on yhteistoiminnallisuus, jossa molemminpuolinen luottamus, kunnioitus ja vaikuttavuus edesauttavat vuorovaikutuksen syntyä (vrt. Mönkkönen 2007, 121, 123; Mönkkönen 2002, 43–44). Yhteistoiminnallisessa vuorovaikutussuhteessa on tilaa ammatilliselle asiantuntijuudelle ja tilanteisiin puuttumisille, sosiaaliselle vaikutamiselle ilman, että erilaisten näkemysten esiintulo loppuisi keskinäisessä vuoropuhelussa (Mönkkönen 2002, 44).

3.2.3 Arkikeskustelun luonne ja piirteet

Arkikeskustelu on vuorovaikutuksen ensisijainen muoto, sen ihminen oppii ensimmäisenä. Se nähdään vuorovaikutuksen muotona, joka syvimmin läpäisee ihmisen kanssakäymistä ja elämää. Arkikeskustelussa on myös omat sääntönsä ja systemaattisuutensa, mutta keskustelijoilla on käytössään enemmän vaihtoehtoja ja laajempi kirjo keskustelun aiheita sekä keinoja. (Raevaara ym. 2001, 15.) Keskustelu kulkee vuoropuheluna, jonka vuorottelukululle on tyypillistä, ettei etukäteen ole päätetty, kuka puhuu milloinkin ja kuinka kauan (Hakulinen 1997, 45–46). Lappalainen (2004, 345) esittää väitöskirjassaan arkikeskustelujen olevan jonkinlaisia prototyyppisiä, joihin voidaan verrata muita vuorovaikutustilanteita. Hänen päätelmiensä mukaan arkikeskustelu muodostuu erilaisista mikrotilanteista, joiden aiheet saattavat erota selkeästi toisistaan. Tutkimuksessa käy ilmi, että arkikeskustelut sisältävät usein huumoria, jota tuodaan esiin elein tai kielellisillä leikeillä. Huumori toimii myös välineenä vaihtaa keskusteluaikaa. Huumori voi olla puhujalle keino etäännyttää sanottua asiaa itsestä sekä itselle että läheisille käsiteltäessä arkaluonteisia aiheita. (Lappalainen 2004, 345.) Päiväkodissa tapahtuvat keskustelut vanhempien kanssa sisältävät arkikeskustelun piirteitä, sillä esimerkiksi nauru näyttäytyy myös siellä usein keinona neuvotella ongelmallisista tai muuten vaikeaksi mielletävistä asioista lapsen kasvatukseen liittyvissä keskusteluissa (Alasuutari 2010, 81–82).

Arkikeskustelun rakenteita ja piirteitä löytyy sosiaali- ja kasvatustieteiden asiakas-työn vuorovaikutustilanteissa, sillä vastavuoroisuus, moniäänisyys ja moniarvoisuus näyttäytyvät ideaalina ihmisen kohtaamisena. Keskinäisen asiakkaan ja ammattilaisen välisen yhteyden syntyminen vaatii myös sanojen merkitysten yhteyden, joka syntyy vastavuoroisissa keskusteluissa, jossa osapuolet muotoilevat toistensa puhetta ja saavuttavat sitä kautta jaetun ymmärryksen. Ilman arkisia sanoja ja rakenteita sekä huumorin tuomaa suojaa jaettua ymmärrystä tuskin löytyy. (vrt. Mönkkönen 2002, 32–34.)

3.3 Vanhemmuuden vastuu ja roolit

Vanhemmuus näyttäytyy sekä perheen sisäisenä että julkisena roolina. Vanhemmuus on ensisijaisesti lapsen kasvun ja kasvatuksen palvelemiseen asetumista. Vanhemman ja lapsen suhde perustuu kasvatustavaksi, luottamukseen. Lapsen täytyy saada luottaa ehdoitta vanhemman rooliin turvallisuuden ja rakkauden vaalijana. Kasvatustavaksi ulottuu pitkälle ja sen päämääränä on kasvattaa lapsesta itsenäinen ja vastuullinen yksilö. Vanhemmuuden julkinen rooli korostuu, silloin kun kasvatustavot ja kasvatustavoitteiden saavuttamiset ovat läsnä sosiaalisessa yhteisössä sekä yhteiskunnallisissa laitoksissa. (Värri 2002, 102, 107, 112–113.) Vanhemmuutta voidaan luonnehtia yksilöllisenä kehitystehtävänä, joka osittain muuttaa muotoaan lapsen kasvaessa (Tonttila 2006, 1).

3.3.1 Vanhemmuuden rooli vastuunkantajana

Vanhemmuus velvoittaa auttamisvastuuseen, hoitoon ja hoivaan lapsen elämän ehtojen turvaamiseksi (Värri 2002, 107–108). Vanhempien kasvatustoiminta on emotionaalista sosiaalista toimintaa, jonka erityispiirteenä on kahden yksilön välinen vuorovaikutus. Vanhemmat tulkitsevat lapsen toimintaa ja tämän perusteella pyrkivät muuttamaan lapsen toimintaympäristöä niin, että se on mahdollisimman optimaalinen kulloisenkin kasvatustavaiheen saavuttamiseksi. (Sutinen 2003, 14, 83–84.) Jokaisella vanhemmalla on jo ennen lapsen syntymää jonkinlainen esiyymmärrys kasvatuksesta ja odotukset syntyvää lastaan kohtaan (Värri 2002, 96). Nämä kasvatustavot ja oletukset ohjaavat vanhempien toimintaa. Kasvatustavot kattavat muun muassa kasvattajan käsityksen ihmisestä, kasvun tarkoituksesta sekä kasvatustavon mahdollisuuksista, oikeudellisuuksista ja velvollisuuksista sekä kasvatettavan oikeuksista. Se, mitä kasvatustavot kysyvät vanhemmalle merkitsevät, muovaa vanhemman vastavuoroista suhdetta lapseensa. Dialogissa, vanhemman ja lapsen vuorovaikutteisessa kasvatustavotteessa, tulisi olla mahdollisuus muutokselle, variaatiolle ja ennen kaikkea lapsen oman itseyden kehitykselle. (Värri 2002, 36–37.)

Kasvatusvuorovaikutuksessa pyritään saamaan aikaiseksi sellainen tilanne, että lapsi kykenee tavoittamaan kulttuurinsa merkitysrakenteita elämänmuodosta ja toimintatavoista. Lapsen tulee saada kasvatuksen myötä välineitä, jotta hän pystyy käyttämään omaa älyllistä kapasiteettiaan peilatessaan omaa toimintaansa ja siinä ilmeneviä ongelmia. (Sutinen 2003, 152–153.) Hyvässä kasvatuksessa pyritään vaikuttamaan toiseen ihmiseen kunnioittamalla yksilön ainutlaatuisuutta, itseyyttä. Kasvatus on lapsen saattamista maailmaan, rohkaisemista suuntautumaan tulevaisuuteen sekä hänen luottamuksen kasvattamista omiin taitoihin ja selviytymiskykyyn. Keskinäisessä dialogissa pyritään kommunikaatiokyvyn oppimiseen sekä itseyyden vahvistamiseen, sillä itseys voi toteutua vain siellä, missä ihminen tuntee vastuuta itseään ja muita kohtaan. (Värri 2002, 156–157, 159.)

3.3.2 Vanhemmuuden rooli ja osallisuus kasvatustilanteissa

Yhteiskuntamme kasvatustilanteet ovat perinteisesti olleet ammattilaisten toimintakenttiä, joissa vanhempien osuus toimijana on jäänyt hyvin vähäiseksi. Esimerkiksi Laki lasten päivähoitosta (1973/367) määrittelee päivähoiton tehtäväksi lasten kasvatustyön ohella vanhemmuuden ja kotikasvatuksen tukemisen. Vanhemmuuden ja kotikasvatuksen tukemisesta puhuttaessa kasvatustilanteen ja kasvatustilanteen edustajan merkitys korostuu ja vanhemman paikka näyttäytyy tuettavana, osaamattomana ja tietämättömänä. (Karila 2006, 92–93.) Valtakunnallinen varhaiskasvatuksen ohjeistus velvoitti kasvatustilanteiden pohtimaan suhdettaan vanhempien kanssa käytävään yhteistyöhön, vuorovaikutukseen sekä asiantuntija-asetelmaan (Stakes 2005).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetetaan tavoitteeksi vanhempien osallisuuden lisääminen lastaan koskevien varhaiskasvatustilanteiden parissa. Osallisuudella tarkoitetaan yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnan sekä itseään tai lähimmäisiään koskevien asioiden päätöksentekoon ja oman elinympäristönsä kehittämiseen täysivaltaisena kansalaisena. Myös omista eduista huolehtimista pidetään osallisuutena. Osallisuus on demokraatti-

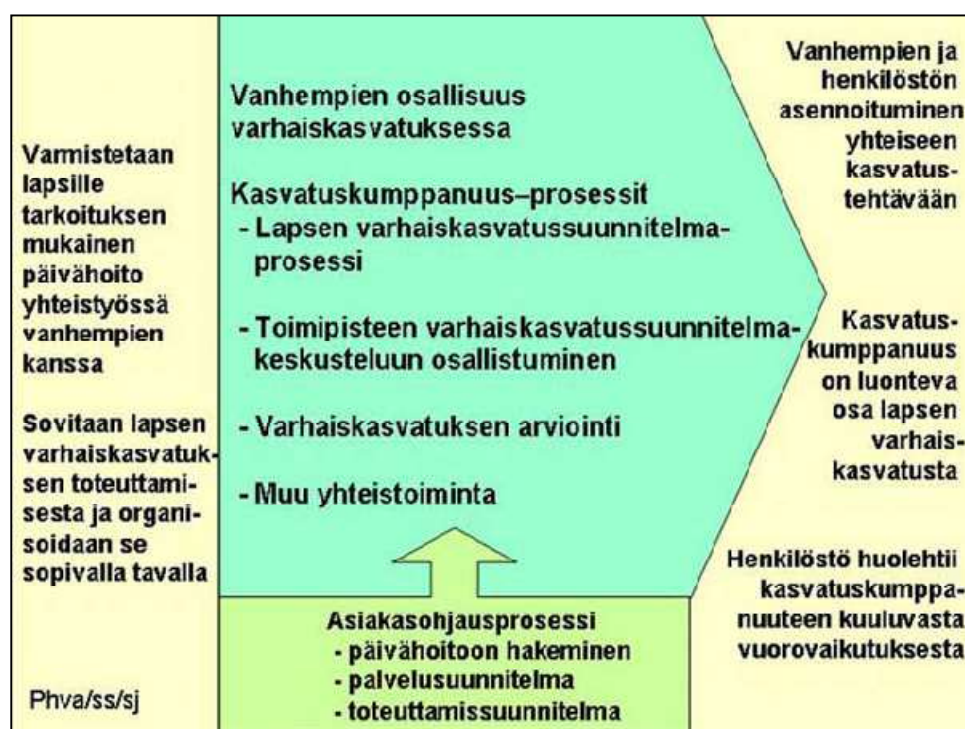
sesti toimivaan yhteiskuntaan kuuluva perusarvo. (Järvi 2006, 2; Juhila 2006, 118–119; Kananoja, Niiranen & Jokiranta 2008, 203.) Osallisuus käsitteenä sisältää liittymistä, kuulumista ja mukana oloa. Näiden toimintojen kautta yksilö tulee osaksi ryhmää tai toimintaa, johon hän kuuluu. Toimintojen myötä yksilö on mukana osallistumisen prosessissa, johon kuuluu erityisesti myös tunne, kokemuksellinen tila. Tunne siitä, että voi vaikuttaa itseään koskeviin asioihin, on osallisuutta. Osallisuus lisää sitoutuneisuutta ja vastuullisuutta. Se lisää myös luottamusta yhteiskunnan järjestämiin palveluihin ja niissä työskenteleviin ammattilaisiin. (Hattunen-Sommardahl 2006, 4; Kananoja ym. 2008, 203.)

Raija Tirronen (2006) on koonnut selvityksen kunnallisen päivähoiton kehittämistarpeista Itä-Uudellamaalla. Selvityksessä päivähoiton henkilökunta kuvaa sitä, kuinka vanhempien osallisuus näyttäytyy päivähoiton kontekstissa heidän näkökulmastaan. Vanhempien osallisuus näkyy pääsääntöisesti lyhyissä keskusteluissa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa sekä vanhempainiltoihin osallistumisena. Osa kasvatushenkilökunnasta koki myös vanhempien kanssa yhteistyössä järjestetyt myyjäiset ja muut erilaiset tapahtumat osallisuudeksi. Vanhempien osallistuminen päiväkodin erilaisiin tapahtumiin ja vanhempainiltoihin on päivähoitohenkilökunnalle perinteistä ja tuttua osallisuutta. Toisaalta selvityksessä mainittiin osallisuutena myös varhaiskasvatussuunnitelman työstäminen yhteistyössä vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuuden määritelmä pitää kuitenkin sisällään myös paljon muuta vanhempien osallisuutta korostavaa sisältöä suunnitteluineen ja arvioineen. (Tirronen 2006, 16–17.)

Varhaiskasvatussuunnitelman ohjeistuksen mukaan osallisuuden vahvistamiseksi vanhemmat täytyy ottaa mukaan varhaiskasvatussyksikön toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin. Toimiva kasvatuskumppanuus nähdään ensisijaisena välineenä pyrittäessä vanhempien lisääntyvään osallisuuteen. Kasvatuskumppanuus määritellään vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön väliseksi suhteeksi, jossa kumpikin osapuoli sitoutuu toimimaan yhdessä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevalla tavalla. (Stakes 2005, 11, 31–33.) Yhteistoiminnalla Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa tarkoitetaan muun muassa vanhempien

osallistumista lapsen sekä päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin sekä vanhempien aktiivista osallisuutta varhaiskasvatuksen arvioinnissa myös päivähoitoyksikköä laajemmassa kontekstissa (Helsingin kaupunki 2007, 15).

Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan vanhempien osallisuuden lisäämistä kasvatuskumppanuuden ja yhteistoiminnan keinoin. Suunnitteluprosessin tuloksena vanhempien osallisuudesta kehittämiskonsultti Seppo Sarras on laatinut alla oleva kuvion (KUVIO 2). (Helsingin kaupunki 2007, 15).

KUVIO 2. Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen näkemys vanhempien osallisuuden rakentumisesta (Helsingin kaupunki 2007, 15)

Sarraksen (2011, 4) mukaan Helsingin varhaiskasvatussuunnitteluprosessin myötä kasvatuskumppanuuden ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteen liittäminen johti kokonaan uuden vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön orientaation syntyminen. Kumppanuusajattelu ja pyrkimys vanhempien osallisuuden lisäämiseen kertovat yhteiskunnallisesta muutoksesta, jossa asiantuntijuus ei

ole ainoastaan ammattilaisten yksinoikeus. Passiivinen, tuettava vanhempi nähdään kumppanuusajattelun myötä aktiivisena toimijana, oman lapsensa asiantuntijana, jonka kanssa kasvatusalalan ammattilaiset tekevät työtä lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi tasavertaisina kasvatuskumppaneina. (Karila 2006, 92–93.)

Kumppanuusajattelun pohjana on käsitys siitä, että vanhemmat ja ammattikasvattajat omaavat kummatkin olennaista tietoa lapsesta. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana tulisi olla vanhempien ja kasvatushenkilöstön tasavertainen vuorovaikutussuhde. Kasvatuskumppanuudessa lapsen verkostolapsuuteen sijoittuvissa erilaisissa kasvuympäristöissä toimivat aikuiset, vanhemmat sekä kasvattajat, jakavat keskenään kasvatusvastuun pienen lapsen hyvinvoinnista ja kehityksen tukemisesta. Jaettu kasvatusvastuu vaatii onnistuakseen kodin ja päivähoiton sitoutumista yhteiseen kasvatustehtävään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 11–13; Karila 2006, 93.)

Kasvatuskumppanuus jo pelkkänä sanana on aiheuttanut paljon keskustelua sekä hyvin erilaisia tulkintoja kasvatushenkilöstön keskuudessa (Karila 2006, 93), mutta sisällöllisesti ja parhaimmillaan kasvatuskumppanuuden perusajatuksiin kuuluu vanhempien asiantuntijuuden tunnustaminen, tasavertaisuus kumppanussuhteessa sekä avoin, arkinen vuorovaikutus. Kasvatus on vuorovaikutusta ja siten vuorovaikutustaito on yksi kasvatusalalan ammattilaisen tärkeimpiä työkaluja. Kasvatuskumppanuuden ammattitaito perustuukin muun muassa vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18.) Alasuutarin (2010, 67–69) tekemään tutkimukseen osallistuneista vanhemmista suurin osa koki tulleen kuulluksi ja tunsivat kohdanneensa työntekijät henkilökohtaisella tasolla. He olivat myös tyytyväisiä osallisuuteensa kasvatusprosessissa.

Kasvatuskumppanuus vaatii toteutuakseen vastavuoroista vuorovaikutusta, joka on jatkuvaa ja kumppanuuden osapuolet ovat sitoutuneet siihen. Jotta yhteinen ymmärrys jaetusta kasvatustehtävästä saavutettaisiin kumppaneiden kesken, täytyy vuorovaikutuksessa toteutua molemminpuolinen kunnioitus ja kuulluksi

tulemisen kokemus. Päivähoidon tarjoamat rakenteet, esimerkiksi päiväkodin tilat ja henkilöstöresurssit, luovat pohjan vanhempien ja kasvatushenkilöstön kumppanuuden synnylle. Monet vanhemmista kokevat tärkeiksi keskustelut päivähoitohenkilöstön kanssa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Päivittäin toistuvat keskustelut luovat vanhemmille kuvan lapsen päiväkodissa viettämästä ajasta. Kun vanhemmat tulevat tietoiseksi päiväkodin arjesta, he pystyvät yhdistämään kotona tapahtuvan lapsen toiminnan hänen kokemuksiinsa päivähoidossa. Kumppanuussuhteen pohjalta toimiva vuorovaikutus voi hyvin toteutuessaan auttaa yhdistämään lapsen kaksi erilaista mikroympäristöä yhdeksi eheäksi kasvuympäristöksi. (Karila 2006, 91–95, 102.)

4 KOKEMUS JA SEN TUTKIMINEN

Holistinen ihmiskäsitys perustuu ihmisen kokonaisvaltaisuuteen. Tästä näkökulmasta ihmistä voidaan tarkastella eri ulottuvuuksina: kehollisena, tajunnallisena ja toiminnallisena olentona. (Rauhala 1983, 21.) Tajunnallisena olentona ihminen kokee elämyksiä, joista kertyvät kokemukset. Kokemukset ovat subjektiivisia ja syntyvät jokaisen oman toiminnan tai toiminnan kohteena olemisen kautta eri elämäntilanteissa. Kokemus on tekijän ja kohteen välinen merkityssuhde. Ihmisen kokemusmaailmaan vaikuttavat kaikki ne tekijät, joihin hän on suhteessa. Ajallisesti ensimmäisiä kokemuksia ovat tunteet. Kokemukset kuvastavat ihmisen elämäntilannetta. (Perttula 2008, 116–117, 124, 149.)

Empiirisen eli kokemusperäisen tutkimuksen lähtökohtana on, että elävä kokemus saa muotonsa tutkimukseen osallistuvien omassa elämässä. Tutkijan tulee ymmärtää ja mieltää itsensä samanlaiseksi kokijaksi kuin ne ihmiset joiden kokemuksia hän tutkii. Kokemuksen tajunnallinen tapa vaatii tutkijalta käsitystä tutkittavasta aiheesta niin käytännön havaintoihin perustuen kuin kokemusaikaiseen teoreettisesti tutustuen. Kun tutkija on selvittänyt, millaisista elämisen säännöistä, periaatteista ja tavoista hän on kiinnostunut, tulee hänen jäsentää tutkittavaa ilmiötä, tutkittavien ihmisten kokemusmaailmaa, laajempien sosiaali-, yhteiskunta- ja kulttuuritieteellisten näkemysten kautta. Teoreettisen esiyymmärryksen tarkoituksena ei ole eheän tai valmiin jäsenyyksen, teoreettisen näkemysrakentumisen, oleellista on, että kykenee vastaamaan siihen ”mitä kokemus on” ja millaista kokemusmaailmaa on tutkimassa. (Perttula 2008, 137, 143, 149, 151.) Tämän opinnäytetyön tekijöillä on kokemusta vanhemmuudesta, päivähoiton asiakkuudesta sekä päiväkodissa työskentelystä. Opinnäytetyön teoriaosuudessa painotetaan sellaista teoreettista tietoa, joka tukee tutkitavan aiheen ymmärtämistä.

4.1. Kokemuksen tutkimuksen metodeista

Fenomenologia on laaja filosofinen tutkimussuuntaus, jonka kehittäjiä ovat muun muassa saksalainen matemaatikko ja filosofi Edmund Husserl sekä hä-

nen oppilaansa Martin Heidegger. Husserl näki tieteen ja elämän välisen suhteen tematisoinnin, pohdinnan fenomenologisen tieteenfilosofian keskeiseksi tehtäväksi. Heidegger kehitti eksistentiaalisen fenomenologian lisäksi empiirisen hermeneuttisen metodin, joka on kokemusten tulkinnallista reflektointia. Hänen tieteellisfilosofisena tavoitteenaan oli osoittaa, ettei ihmisen olemassaoloa voi käsittää ilman maailmaa, jonka osa ihminen on. Ihmistä ja hänen ulkopuolista todellisuuttaan ei pidetä toisistaan irrallisena, vaan niiden välillä katsotaan olevan sisäsyntyistä yhteyttä. (Lehtovaara 1995, 72–74.) Bronfenbrennerin ekologisten systeemien teoriamalli nivoutuu fenomenologiseen ja hermeneuttiseen ajatteluun. Ekologisen teorian henkilö-konteksti-malli ei tarkastele ainoastaan kehittyvää yksilöä ominaisuuksineen, vaan tarkasteltavan yksilön kehitys on aina riippuvainen myös häntä ympäröivästä kontekstista, ympäristön ominaisuuksista ja siinä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta (Bronfenbrenner 2002, 227–228).

Fenomenologisen tutkimussuuntauksen mukaan ihmisten kokemukset muodostuvat merkitysten mukaan ja niiden luonne on intersubjektiivista, ihmisten välistä ja niitä yhdistävää, koska fenomenologisen merkitysteorian mukaan ihmisluonne on yhteisöllinen (Laine 2001, 27–29). Fenomenologinen tutkimustapa korostaa juuri tätä intersubjektiivista merkityssuhdetta; fenomenologisesti olisi kyseenalaista, jos kokemuksen tutkiminen supistuisi vain joko kokevaan subjektiin tai koettuun kohteeseen. Fenomenologisessa lähestymistavassa tutkimuskohde ja tutkijan mahdollisuudet ymmärtää kokemuksia ovat perustaltaan samat. Tutkimustavassa on keskeistä se, miten tutkija asennoituu tutkijan rooliin niin tutkittavaa kokemusta kuin siitä nousevia tuntemuksia kohtaan. (Perttula 2008, 116–117, 120, 157.)

Opinnäytetyössämme olemme kiinnostuneita niistä luonnollisista tilanteista, jotka kuuluvat päiväkotikäisten lasten vanhempien elämään lähes jokaisena arkisena aamuna ja iltapäivänä. Opinnäytetyössämme pyrimme ymmärtämään, mitä tulo- ja hakutilanteiden tunnelma merkitsee vanhemmille sekä nostamme esiin teemoja, jotka nousevat esiin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuskokemuksista. Opinnäytetyön kiinnostuksen kohde sekä lähestymistapa aiheeseen

voidaan luokitella fenomenologisia piirteitä sisältäväksi. Tutkimustapaan tulee myös selkeä hermeneuttinen piirre, sillä voimme olettaa vanhempien tulkitsevan meille kokemuksiaan tulo- ja hakutilanteista haastattelutilanteessa. Perttulan (2008, 116) mielestä kaikki subjektiivista kokemusta tutkivat tieteenalat ovat fenomenologisia.

4.2 Kokemusaineiston hankkiminen

Laadullisten metodien aineiston hankinnan tarkoituksena on saada tutkittavien henkilöiden näkökulmat esille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 155). Kokemuksen tutkimuksessa olennaista on se, kuinka hyvin tutkittavana oleva asia tavoitetaan, sillä kokemukset kietoutuvat usein toisiinsa, eikä tutkittavaa kokemusta ole helppo erottaa kokemuksesta, jolla ei ole tutkimuksen kannalta merkitystä. Tutkimuskysymyksen kannalta on olennaista saavuttaa juuri ”oikeat kokemukset”. (Perttula 2008, 152.) Kun hankitaan tietoa ihmisen kokemuksista, tulisi haastattelutilanteen olla luonteeltaan mahdollisimman avoin, luonnollinen ja keskustelunomainen. Kysymysten kautta haastateltavalle pyritään antamaan mahdollisimman paljon tilaa. Kysymykset laaditaan niin, että vastaukset olisivat mahdollisimman kuvaavia ja kerronnanomaisia. Kerrontaan päästään esittämällä konkreettisia, kokemuksellisia sekä toiminnallisia kysymyksiä, jotka houkuttelevat todellisuuden kuvailemiseen. (Laine 2001, 35–36.) Fenomenologisen aineiston keräämisessä suositellaan myös sekä äänen että kuvan tallentamista, jolloin tilanteeseen voidaan palata useampaan kertaan analysointivaihteessa. Haastattelutilanteessa tutkijan on osoitettava, että pitää tutkimukseen osallistuvan henkilön kokemuksia tosina ja todellisina. (Perttula 2008, 143, 156.)

Kiviniemi (2001, 76) toteaa, että pienimuotoisemmassa opinnäytetyössä on ajan rajallisuuden vuoksi suositeltavaa tutkimustehtävän tarkka rajaaminen sekä strukturoitujen aineistonkeruumenetelmien kuten esimerkiksi teemahaastattelun käyttäminen. Teemahaastattelu voidaan mieltää eräänlaiseksi keskusteluksi, jossa tutkija pyrkii vuorovaikutustilanteessa saamaan haastateltavalta selville häntä kiinnostavat asiat, ymmärrettävästi ainakin ne, jotka kuuluvat tutkimuksen

aihepiiriin. Teemahaastattelu voi olla hyvin avoin ja se voi elää haastattelun myötä, sillä vaikka haastattelussa käydään läpi kaikki teemat, voi niiden järjestyks ja laajuus vaihdella haastattelusta toiseen (Eskola & Vastamäki 2001, 24, 26–27). Näin rakennetusta haastattelusta syntyy keskustelunomainen ja kokemuksia esiintuovien kysymysten käyttäminen antaa vastaajille mahdollisuuden kuvailuun ja kerrontaan (Laine 2001, 34). Hermeneuttisen tutkimustavan mukaan haastattelija osallistuu aktiivisemmin haastattelutilanteeseen, jolloin vuorovaikutus tutkimukseen osallistujan ja tutkijan kesken on tasapuolisempaa (Perttula 2008, 155).

4.3 Kokemusaineiston analysointi

Sisällönanalyysi on kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmä, jolla etsitään merkityssuhteita ja -kokonaisuuksia tutkimusaineistosta. Sisällönanalyysissä on kaksi eri lähestymistapaa: aineistolähtöinen ja teorialähtöinen. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkija yrittää löytää aineistosta jonkinlaisen toiminnan logiikan tai tyypillisen kertomuksen. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistoa pelkistetään, tiivistetään ja pilkotaan osiin, jotta siitä saadaan karsittua tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto pois. Tutkimusaineisto ryhmitellään uudaksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Ryhmittelyä ohjaa tutkimuskysymys. Uuden ryhmittelyn pohjalta pyritään ymmärtämään tutkittavan kuvaamaa merkityskokonaisuutta. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä pyritään ymmärtämään tutkittavien toiminta- ja ajattelutapoja. Teorialähtöinen sisällönanalyysi lähtee liikkeelle teoriasta, koska tutkimus perustuu jo alkutilanteessa johonkin aikaisempaan teoriaan, malliin tai ajatteluun. Teorialähtöinen sisällönanalyysi eroaa aineistolähtöisestä siinä, mihin tavoitteisiin pyritään. Teorialähtöisessä tutkittavien antamien merkitysten avulla pyritään uudistamaan teoreettista mallia tutkittavasta asiasta. (Vilkkä 2009, 139–141.) Fenomenologis-hermeneuttisen analyysin luonteeseen kuuluu kokemusten tulkinta, jolloin aineiston analyysi perustuu tutkijan ymmärtämiseen ja on näin ollen subjektiivista (Perttula 2008, 157).

4.4 Opinnäytetyön tutkimuseettiset kysymykset

Moraaliset valinnat ja päätökset kattavat koko tutkimusprosessin aiheen valinnasta tutkimuksen tulosten vaikutuksiin saakka. Tutkimuseettisiä kysymyksiä liittyy muun muassa aiheen, tutkimuskohteiden ja tutkimusmenetelmien valintaan, aineiston hankintaan, tieteellisen tiedon luotettavuuteen, tutkittavien kohteluun sekä tutkimustulosten vaikutuksiin ja tulosten soveltamiseen. (Kuula 2006. 11.) Tutkija voi pohtia myös sitä, onko hänen välttämättä tiedettävä esimerkiksi tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyys (Perttula 2008, 154–155).

Opinnäytetyössä suurimmat tutkimuseettiset kysymykset liittyvät tutkimuksen alussa tehtävään tutkimuksen aiheen ja näkökulman valintaan sekä tutkimuksen myöhempiin vaiheisiin liittyvään aineiston keruuseen, käsittelyyn ja säilyttämiseen. Aineiston keruuta, käsittelyä ja säilytystä säätelevät esimerkiksi henkilötietolaki (1999/523), tutkimusaineiston anonyymisointiin liittyvät ohjeet ja henkilörekisterin ylläpitoon liittyvät asetukset. Tutkittavien kohtelu haastattelutilanteissa vaatii eettistä tarkastelua: haastattelutilanteet voivat viedä tutkittavat hyvinkin vaikeiden asioiden äärelle. Myös haastattelurungon valmisteluun ja tulosten analysointiin liittyy tutkimuseettisiä kysymyksiä: kuinka kysymme haastateltavan kokemuksia, kunnioittaen samalla hänen herkkyyttään ja tunteidensa yksityisyyttä? Kuinka ja millä metodeilla analysoimme saamaamme aineistoa, jotta pääsemme mahdollisimman todenmukaiseen tulkintaan meille täysin vieraan ihmisen kokemuksista? Myös tutkittavien informointi tutkimuksen tavoitteista, tarkoituksesta, osallistumisen vapaaehtoisuudesta, aineistoon liittyvistä kysymyksistä, tutkijoiden yhteystiedoista ja muista tutkimukseen liittyvistä olennaisista tiedoista on lähes jokaiseen tutkimukseen liittyvä tärkeä tutkimuseettinen vaihe.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on tehty parityönä, jossa kohtaavat molempien tekijöiden yhteinen kiinnostuksenkohde, vuorovaikutus. Psykologi Urie Bronfenbrennerin ekologisen mallin mukaan tehtyjen kuvioiden innoittamana on laadittu oman opinnäytetyön tutkimusalueen sijoittumista kuvaava malli. Tutkimusryhmäksi on rajattu alle kolmivuotiaiden lasten päivähoitoryhmän vanhemmat. Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppani on päivähoitoyksikkö Hertta-Susanna, joka tarjoaa Helsingin kaupungin sosiaaliviraston alaista kunnallista päivähoitopalvelua.

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on saada selville, kuinka vanhemmat kokevat päiväkodin arjessa tulo- ja hakutilanteissa tapahtuvan vuorovaikutuksen. Vanhempien kokemusten ja tuntemusten esiin tuomisella pyritään antamaan näkökulmia ammattikasvattajille päivähoiton arkikohtaamisiin liittyvistä vuorovaikutustilanteista. Tutkimuksesta nousseilla tuloksilla pyritään osoittamaan arkikeskustelun sävyn ja tyylin merkitys luottamuksellisen ja toimivan kasvatuskumppanuuden rakentamisessa.

Opinnäytetyön keskeiset tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Millainen merkitys päiväkodin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksella on kasvatuskumppanuuden rakentamiseen?
- 2) Koetaanko tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutus osallisuutena?

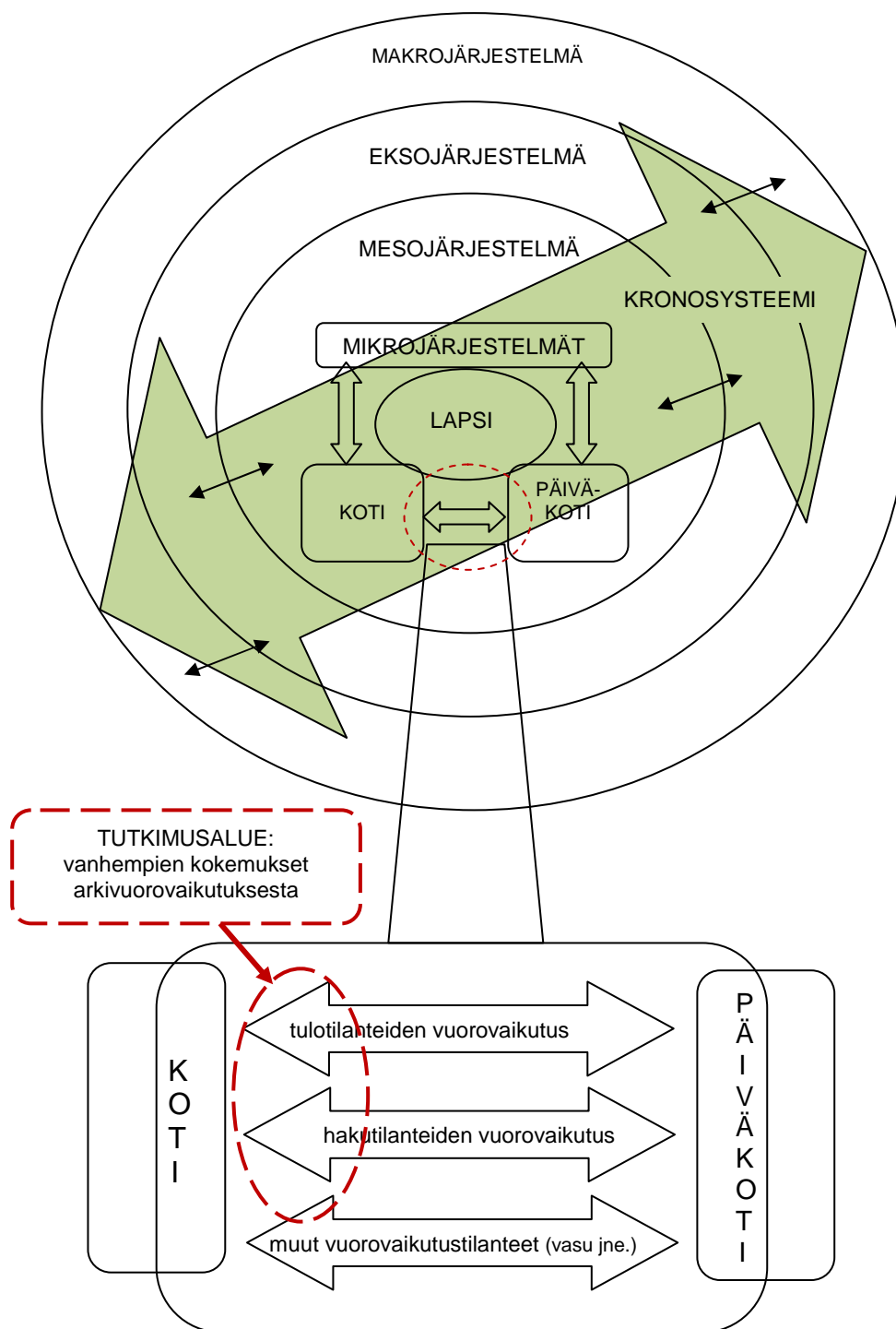
5.2 Tutkimusaiheen sijoittuminen ekologiseen malliin

Bronfenbrennerin henkilö-konteksti-malli on opinnäytetyön olennainen teoriakehys. Lapsen kehitys päiväkodissa on sidoksissa päiväkotiympäristön kontekstiin. Yksi tämän kontekstin osa on lapsen vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan välinen vuorovaikutus. Myös vanhemman ja päivähoitohenkilökunnan käyt-

täytyminen (ja kehitys) on sidoksissa ympäristön kontekstiin, jossa heidän vuorovaikutuksensa toteutuu. (vrt. Bronfenbrenner 2002, 227–228.)

Opinnäytetyö sijoittuu Bronfenbrennerin ekologisten järjestelmien mallin mesojärjestelmän alueelle. Opinnäytetyössä tutkitaan kahden mikrojärjestelmän, kodin ja päivähoiton välistä vuorovaikutusta, jossa kehittyvä yksilö, päivähoidossa oleva lapsi, on läsnä. Vanhempien kokemusten aikasidonnaisuus sijoittaa opinnäytetyön myös kronojärjestelmän alueelle. Opinnäytetyöhön haastateltujen vanhempien kokemus on sidoksissa lapsen päiväkotivaiheen aloittamiseen sekä vuorovaikutustilanteisiin, jotka tapahtuvat tulo- ja hakutilanteissa. Kronojärjestelmään sijoittuminen kuvaa aikasidonnaisuutta myös suuremmassa mittakaavassa. Vanhempien kokemukset ovat sidoksissa yhteiskunnassamme, varhaiskasvatuksessa sekä päivähoitoyksikössä ja -ryhmässä kokemuksen syntyhetkellä vallitseviin kasvatuksellisiin ja vuorovaikutuksellisiin tekijöihin ja normeihin. (vrt. Bronfenbrenner 2002, 236–237, 264; Härkönen 2008, 30.)

Kuviossa 3 (s.32) esitellään opinnäytetyön tutkimusaluetta ekologisten järjestelmien mallin mukaisesti. Kuviossa on täsmennetty tutkimusaiheen alueen sisältäviä vuorovaikutustilanteita. Opinnäytetyön kannalta keskeinen alue on tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutus. Alue on rajattu lähemmäksi vanhempia, koska tutkimus käsittelee ainoastaan vanhempien kokemuksia tilanteesta. Olemme kehittäneet kuviota laatimamme kuvio 1:n pohjalta (KUVIO 1. s.11).

KUVIO 3. Opinnäytetyön aiheen sijoittuminen ekologisten järjestelmien teorialmallissa

5.3 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkimusaineisto on kerätty päivähoitoyksikkö Hertta-Susannassa keväällä 2011. Päivähoitoyksikön muodostaa kaksi päiväkotia Hertta ja Susanna. Hertassa työskentelee neljä lastentarhanopettajaa ja kuusi lastenhoitajaa, Susannassa on viisi lastentarhanopettajaa ja seitsemän lastenhoitajaa sekä laitospuolalainen. Päivähoitoyksikössä työskentelee hoito- ja kasvatustuuhenkilöstön lisäksi yksikön johtaja sekä kaksi avustajaa ja erityislastentarhanopettaja, jotka eivät ole yksikön johtajan alaisia. Hertassa on paikka 61:lle ja Susannassa vastaavasti 68 lapselle. Molemmissa päiväkodeissa on neljä lapsiryhmää. Päivähoitoyksikkö Hertta-Susannan molemmissa päiväkodeissa on yksi alle kolmi-vuotiaitten ryhmä, jossa toimii yhden lastentarhanopettajan ja kahden lastenhoitajan tiimi sekä 12 lasta. (Pesonen, henkilökohtainen tiedonanto 20.9.2011.)

Vanhempia pyydettiin henkilökohtaisesti haastateltavaksi, samalla heille jaettiin kirje, jossa oli lyhyt tiedote opinnäytetyön tarkoituksesta sekä tekijöiden yhteystiedot yhteydenottoa varten (Liite 3). Kirjeitä jaettiin yhteensä 22 perheelle. Haastatteluun osallistui seitsemän vanhempaa, kuusi äitiä ja yksi isä. Vanhemmista viisi sopi haastatteluajat sähköpostin välityksellä. Kaksi haastatteluista sovittiin suullisesti päiväkodin pihalla kirjeidenjaon yhteydessä. Haastatteluun osallistui päiväkotia Hertan vanhempia kuusi, yksi haastateltava oli päiväkotia Susannasta. Etukäteen teemoihin ja kysymyksiin halusi tutustua neljä vanhempaa, heistä yksi osallistui myöhemmin haastatteluun.

Opinnäytetyössä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluissa oli etukäteen määritellyt teemat niihin kokemustilanteisiin, joista haastateltavien haluttiin kuvaavan ja kertovan (Liite 4). Haastattelut toteutettiin mahdollisimman rauhallisessa ja häiriöttömässä huoneessa päiväkodin tiloissa. Paikalla haastattelutilanteissa olivat haastattelijat sekä haastateltava. Osa haastatteluista tehtiin yhden haastattelijan toimesta. Haastattelut kestivät keskimäärin noin 30 minuuttia. Haastattelut tallennettiin digitaalisella sanelukoneella ja siirrettiin opinnäytetyön tekijöiden tietokoneille. Haastattelujen äänitiedostot pidettiin tallessa opinnäytetyöprosessin ajan, jotta niihin voitaisiin tarvittaessa palata. Haastatteluaineisto

litteroitiin tekstiksi. Haastateltavan nauru, kuiskaus tai muu selkeä erityinen reagointi merkittiin litterointiin, mutta päälle puhumiset, intonaatiot ja tarkat tauot keskustelussa jätettiin tietoisesti merkitsemättä, sillä aineistosta haluttiin tehdä helppolukuisempaa. Litterointivaiheessa aineisto myös anonymisoitiin muuttamalla mainittujen henkilöiden nimet keksityiksi. Litterointiin kuului myös litteroidun aineiston värikoodaus, jossa aineisto teemoiteltiin haastattelurunkoa apuna käyttäen.

Litteroitu aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin, analysointi sisältää myös hermeneuttisen analyysin omaista tulkintaa. Aineisto luokiteltiin merkityskokonaisuuksien mukaan ja luokittelua ohjasi tutkimuskysymys, sekä haastattelurungon teemat. Analysointivaiheessa haastatteluaineistosta nostettiin esille vanhempien kertomat kokemukset vuorovaikutustilanteista, sekä heidän esille tuomansa vuorovaikutustilanteiden rakentumiseen vaikuttavat tekijät. Analysointivaiheen alkuvaiheessa opinnäytetyön tekijät työskentelivät erikseen käyden läpi haastatteluaineistoa. Molempien aineistosta nostamat seikat yhdistettiin yhteisen pohdinnan ja analysoinnin kautta yhteisiksi tuloksiksi.

6 HAASTATTELUAINEISTON TULOKSET

Opinnäytetyön aineisto on koottu seitsemän haastattelun pohjalta. Tuloksissa on yhdistetty koko aineisto, eli aineistoa ei erotella sen perusteella kummasta päiväkodista, Hertasta vai Susannasta, se on peräisin. Aineistoa ei myöskään erotella sukupuolen mukaan. Analysoinnissa kiinnitetään huomio haku- ja tulo- hetkien tunnelmaan ja vuorovaikutukseen. Tuloksiin on koottu ne seikat ja asiat, jotka ovat nousseet yleisemmin esille haastatteluissa sekä ne yksittäiset kokemukset, joilla on ollut suuri painoarvo vanhemman puheessa.

Vanhempien kommentteja on osittain toimitettu yleiskielelle luettavuuden ja sisällön selkeyttämisen helpottamiseksi esimerkiksi se - hän. Yleiskieltä on käytetty myös suojelemaan vanhempien anonymiteettia. Ylimääräistä toistoa on karsittu. Jos lainauksessa on käytetty jonkin henkilön nimeä, nimi on muutettu. Käytetyt lainaukset on henkilöity lyhenteellä V1, V2 ...V7, sen mukaan kenen lainauksesta on kysymys.

6.1 Kokemukset tulotilanteista ja niiden vuorovaikutuksesta

Saapumistilanteita kuvittaa usein *vanhempien oma kiire sekä kodin lähtötunnelmat*: miten yö on nukuttu, onko aamupala maistunut tai kuinka vaatteet ovat soljuneet päälle. *Vanhemmille merkitsee paljon se, millaiseen tunnelmaan voi lapsensa tuoda ja samalla voi unohtaa oman kiireensä.*

V3: Ainahan se kiire on, kun kotoa lähtee. Se kiire on matkalla, mutta kyllä se tuohon jotenkin sitten jää, eteiseen. Sen pystyy niin kuin kadottaa (tauko) ja pystyy itsekin rauhoittuun ja joskus tuntuu, et olisi kiva jäädä tähän (naurua), eikä lähtee ollenkaan jatkamaan.

V2: Mä haluaisin, että se tilanne olisi mahdollisimman rauhallinen. Minulla ei onneksi ole minuuttiaikataulua aamuisin. Mä voin niin kuin olla siinä sen ajan, minkä se vaatii. Että itse pystyy antamaan sen ajan, minkä lapsi vaatii päiväkotiin tuomiselle. (tauko). Meilläki, ku toi lapsi on niin hirveen pieni, niin hän yleensä aina menee syliin. Niin on tärkeätä, että joku hoitaja vapauttaa itsensä muista hommista ja tulee siihe niin kuin vastaanottamaan.

V5: Ideaali aamuhetki on sellainen, että on mun lapsi ja minä, sitten joku hoitaja, joka tulee niin kuin vastaanottamaan. Että se on ehkä se miellyttävä, että voi ihan rauhassa kertoa, mitä viestiä on hoitajalle jätettävänä.

V3: Kyllähän se tietysti tuosta ovelta lähtee, kun huutelevat huomenta ja toivottavat lapsen tervetulleeksi nimeltä ja kyselevät, että mitä kuuluu ja onko mitään erityistä. Ei ole mitään siis tarvetta tulla tohon (nauraa) kätelemään tai hössäämään, mutta että sieltä mistä muualla touhuavat, niin rekisteröivät, että ollaan saavuttu.

V3: Olisin voinu itse asiassa kuvitella, et lapsen tarhaan tuominen olisi paljo stressaavampaa ja kiireisempää ja... hankalampaa.

Vanhemmille on tärkeää, että heidät huomioidaan ja että eteistunnelma on mahdollisimman rauhallinen. He toteavat, että *aamuisin ei ole aikaa pitkiin keskusteluihin tai jutteluun*. Vanhemmat myös huomioivat henkilökunnan kiireet ja siirtävät kiireettömät asiat iltapäivään tai sopivampaan hetkeen. Lähinnä aamuisin *vaihdetaan tervehdykset ja annetaan tietoa*, jos jotain erikoista on kotona tapahtunut: onko aamu ollut lapselle hankala; millaisia vaatteita toivotaan lapselle puettavan ulkoiluun; tullaanko lasta hakemaan tavallisuudesta poikkeavaan aikaan.

V2: Jos on jotain asiaa, on tosi tärkeää tietysti, että sen ehtii kanssa siinä sitten hoitaa ja tuntuu, että hoitajilla on aikaa myös sitte kuunnella ne jutut.

V1: Me vaan tervehditään oikeastaan, Se on vaan semmonen, niin kuin moikkaaminen. Siis silleen hymyillään ja sanotaan jotain pientä sitte.

V1: Jos aamu on ollut vähän kränänen, niin sitten tuota noin kyllä aina sanon. Henkilökunta sitten tietää, että mistä se johtuu, jos on vähän temperamenttisempaa ja semmoista - niin kiukuttelua ja semmoista. Niin siitä voi sitten aamuisin sanoa, jotta henkilökunta osaa sitten asennoitua lapseen, sylkytellä tai mikä nyt ikinä onkaan sitte aiheellista.

V3: Aamulla on sinänsä vähemmän keskustelua. Pitäis kai kertoa mitä kotona on tehty (naurua).

V6: Se on sellainen hässäkkä se tuominen, että ei siinä koskaan pysty niitä asioita oikein hoitamaan. Silloin vaan usein tuntuu, ku tuodaan lapsi tänne ja saadaan hänet vaan niin kuin tuotua ja rauhoiteltua. Eikä siinä viitsi enää jäädä siihe, ku se voi olla monesti

vähän vaikeata. Silloin ei halua jäädä siihen enää mitään keskustelemaan ja tuntuu, että lapsi sitten helposti siinä voisi vähän... hermostua.

Päiväkodin *tunnelma ja henkilökunnan huomio* erityisesti lasta mutta myös vanhempia kohtaan *kasvattaa vanhemmissa luottamusta* päiväkodin toimintaan.

V4: Tuota nämä mun molemmat pienet on ainakin tullut tänne tosi mielellään ja tietysti se kohtaaminen on tärkeää. Ku tulee, niin on kiva, ku siellä joku tulee vastaan ja joka näyttää vielä hyväntuuliselta.

V7: Voi jotenkin hyvillä mielin jättää siihen ja sitte sen huomaa lapsistakin, että hän jää sillä lailla niin kuin...(pohdintaa).. turvallisesti tai jotenkin, että hänellä on sellainen turvallinen olo.

V4: Tietysti se, että mä näen, että minun lapsesta, tai näyttää ainakin siltä, että mun lapsesta oikeesti välitetään. Silloin mulla on hyvä mieli lähteä töihin ja mun ei tarvitse siellä päivän aikana miettiä, että miten hän siellä menee... vaan mä voin unohtaa ne minun lapseni koko päiväksi (naurua).

Sellaiset ikävät saapumishetket, jotka eivät johdu niin sanotusta huonosta aamusta, liittyvät vanhempien mielestä yleensä joko eteistilan rauhattomuuteen tai siihen, että päiväkotikaverin itku esimerkiksi tarttuu myös omaan lapseen tai siihen, ettei kenelläkään aikuisella tunnu olevan aikaa juuri sillä hetkellä omalle lapselle. Tilanteet eivät sinänsä vie luottamusta, mutta aiheuttavat lähinnä huolen tunteen siitä, miltä lapsesta juuri silloin tuntuu.

V5: Lapsi ehkä kokee, et kellään aikuisella ei nyt ole hänelle just aikaa tässä, niin se on semmoinen epämiellyttävä hetki. Siitä tulee niin kuin minullekkin semmonen epämiellyttävä tunne, että mun on paha sitten jättää lapsi itku silmässä. Vaikka minä tiedänkin, että se menee pian ohi. Se on minulle epämiellyttävää, koska se on lapselle epämiellyttävää (naurua).

Tulotilanteiden tunnelmaan vaikuttaa ratkaisevasti myös se, *onko vastassa ryhmän oma henkilökunta vai toisen ryhmän hoitajat tai henkilökuntaa sijaistavat henkilöt*. Vaikka henkilökunnan sijaisuuksia ymmärretään, vanhemmat tuovat esiin sen, että olisi turvallisempaa, jos juuri pienten ryhmässä olisi vastaanottamassa vakituista henkilökuntaa.

V7: Sitten, jos on jotenkin kaikki kipeinä ja kaikki sijaisia. Silloin tiedätkö tuntuu, että just: "Apua, että onkos nyt ketää niinku oikeasti tuttua!" Se on, voisi sanoa, että sillee epämiellyttävä saapuminen. Mutta joskus käy niin, että vatsatauti iskee sitten kaikkiin kerralla.

Hyvin harvoin vanhemmat vierailevat päiväkodissa kesken päivän, mutta esimerkiksi lapsen imettäminen kesken lapsen päiväkotipäivän oli mahdollistettu.

V7: Mä imetin lastani vielä puolitoistavuotiaaksi. Mä saatoin tulla tänne ja tein vielä iltapäiväimetyksen. Otin lapsen tuonne ja istuin ja imetin tuolla huoneessa. Saatoin olla joku 45 minuuttia siellä (naurua). Keskustellaan ja siinä samalla muutamat muut pienet leikki. Mulla tuli ihan semmoinen olo, että tiedätkö, mä olen jossain niinku ystävän luona (naurua). Niinku ystävän kotona käymässä, että se olo oli niin kodikas siinä... Miten lämpimästi niinku he suhtautuivat esimerkiksi siihen, että mä jatkoin sitä imetystä vielä: "Totta kai voit tulla ja sinne vaan."

Vanhemmille merkitsee paljon henkilökunnan asenne ja kyky järjestää asioita lapsen ja vanhemman parhaaksi. Vanhemmat kokevat itsensä ja lapsensa huomioiduksi esimerkiksi silloin, kun henkilökunta toteuttaa toiveita lapsen pukemisen suhteen tai että henkilökunta ei koe kestovaippon käyttöä rasitteeksi.

6.2 Kokemukset hakutilanteista ja niiden vuorovaikutuksesta

Miellyttäviä hakutilanteita kuvatessaan vanhemmat nostavat tärkeiksi tekijöiksi *kiireettömän tunnelman ja tuttujen, lapsen oman ryhmän aikuisten kohtaamisen*. Hakutilanteen miellyttävyys toteutuu myös lapsen tuottaman vilpittömän jälleennäkemisen ilon kautta. Hakutilanteissa useimmat vanhemmat odottavat saapumistilanteita *enemmän vuorovaikutusta kasvatushenkilökunnan kanssa*, koska heillä itsellään on usein myös paremmin aikaa keskustelulle. Toisille riittää lyhyen "infopakettin" luovuttaminen, eivätkä he välttämättä odota henkilökohtaista palautetta tai tarinointia lapsestaan. Hakutilanteiden yleiset keskustelunaiheet ovat *lapsen päivän kulku* ja alle kolmivuotiaan lapsen kohdalla sellaiset perushoidolliset seikat kuten syöminen, nukkuminen ja vatsan toiminta. Vanhempia kiinnostaa *lapsen sosiaalinen kanssakäyminen*: kenen kanssa hän on tehnyt tuttavuutta, leikkinyt tai siepannut kädestä lapion. Kiinnostuksen kohteena on

myös *päivän toiminta, erityisesti päivän pedagoginen sisältö*. Vanhemmat kuuntelevat erittäin mielellään kertomuksia lapsen oppimista uusista asioista. Pienikin yksityiskohta lapsen päivästä voi saada kiireisen hakuhetken tuntumaan miellyttävältä.

V5: Miellyttävä on se, että saa niin kuin oikeesti oman ryhmän hoitajan kans jutella ja tulee ihan semmoista henkilökohtaista palautetta just mun lapsesta. Se on tietenkin se miellyttävin, koska siitähän sitä on kiinnostunut. Semmoiset mukavimmat kommentit on sellaista, jotka liittyvät jotenkin siihen lapsen niinku taitoihin tai semmoiseen. Sellaisiin leikkeihin tai, että mitä lapsi oppi tänään tai, mitä hauskaa hän teki tänään, tai kenen kanssa hänellä oli kiva tänään leikkiä tai, semmoista vähän... vähän henkilökohtaisempaa, kuin se että nukkui hyvin.

V2: Musta kaikista kivointa on se, jos henkilökunta silleen spontaanisti tai oma-aloitteisesti kertoo niin kuin, et mitä päivän aikana on ollu. Esimerkiksi, kun "Lilli" on hirveen huono syömään, niin musta on kiva kuulla, et onko se syönyt. Ihan niin kuin tälläsii, ihan näit perusjuttuja. Tietysti lisäksi sitten, et jos on ollut jotain erikoista, jos on ollut joku tapahtuma tai ovat... tehneet jotain erityistä, niin niistä on kiva kuulla. Mutta periaatteessa niin kuin, vaikei olis ollut mitään erikoista, niin sit ihan siitä päivän sujumisesta... on mun mielestä kyllä siinä tilanteessa kiva kuulla. Ja tietysti sitten sitä voi itse kysyä, mutta ehkä musta jopa kivempaa on tosiaan se, et jos ihan niin kuin kerrotaan.

V5: Nämä on sellaisia jänniä, et eihän siinä tarvitse olla kuin minuutti tai kaks ja ihan pari sanaa, niin se riittää tavallaan niin ku kääntämään sen miellyttäväksi.

V1: Totta kai sitten kaikille vanhemmille sanotaan ne ihan samat. Niin minun mielestä se on ihan turha, et siinä odottaisi, että tämä on just vaan mulle. Että totta kai ne perushommat käydään läpi, miten päivä on mennyt, onko ollut kiukkua ja tällaiset hommat. Sen infopakettin, kun saa messiin ennen kuin lähtee portista ulos, niin siinä se sitten on.

Vanhemmat *arvostavat henkilökunnan aloitteellisuutta*, sitä että henkilökunta tulee spontaanisti kertomaan vanhemmalle lapsen päivän kulusta. Toisaalta vanhemmat ymmärtävät, ettei henkilökunnalla ole aina mahdollisuutta tehdä aloitetta vuorovaikutukseen. Tällöin vanhemmat tekevät aloitteen ja kysyvät lapsensa päivän kulusta. Vanhemmat kertovat myös luottamuksesta henkilö-

kuntaan: jos jotain tärkeää kerrottavaa on, he luottavat siihen, että saavat tiedon kysymättäkin.

V5: No ehkä on jotenkin hieman kivempaa se, että hoitaja tulee jo mua vastaan: "Joo ja näin meni päivä". Mutta ei siis mua häiritse mennä kysymään, koska eiväthän he voi niin kuin... heillä on niin paljon muuta tekemistä, niin eihän ne nyt voi, en mä voi olettaa... (nauraa). Heille on niin varmaan tärkeämpää vahtia lapsia ja ohjata heitä, kuin tulla sanomaan minulle.

V4: Kyllä minä uskon siihen, että saa tarvittava informaation. Mä tiedän, et jos jotakin häikkää on ollu, niin mulle kyllä tullaan kertomaan. Muuten mä oletan, että päivä on mennyt hyvin. Ja sitten, jos haluan tietää jotain enemmän, niin osaan kyllä kysyäkin.

Lapsen tunnetilat voivat osaltaan vaikuttaa myös epämiellyttävän hakutilanteen synnyssä. Epämiellyttäviä hakutilanteita varjostaa vanhemman stressi työpäivästä sekä kiirehtiminen päiväkotiin hakemaan lasta, jottei tämä olisi viimeinen lapsi, jota haetaan. *Jos hakutilanteessa on paikalla vain tuntemattomampaa henkilökuntaa ja kertomus lapsen päivästä jää ohuehkoksi, voi hakutilanne myös muotoutua epämiellyttäväksi.* Informaation koetaan kuitenkin siirtyvän ainakin jossain määrin ryhmien hoitajien välillä.

V4: Tietysti, jos olet itse väsynyt työpäivän jälkeen ja kauhealla kiireellä juokset töistä, että ehdit hakemaan niitä lapsia niin, etteivät he olisi viimeiset lapset täällä. (nauraa) Niin tuota itsekin olet vähän stressaantunut.

V3: Joskus, jos tulee vähän myöhemmin niin, että on näitä omia hoitajia lähtenyt jo kotiin, niin sitten ei tietenkään osaa niin hyvin tuon naapuritalon väki sitten kertoa. Mutta aina tulevat kuitenkin kertomaan että: "Kerrottiin, että päivä on mennyt hyvin". Tulee semmoinen olo, että asiasta on kuitenkin keskusteltu edes jollain tasolla, eikä ole vaan sanottu et: "Mä lähdän kotiin nyt, katsokaa lapset."

V6: En tykännyt ollenkaan viime kesänä (2010), kun oli yhdistetty neljä päiväkotia, koska silloin mun mielestä kukaan ei tiennyt niin kuin niistä lapsien menemisistä yhtään mitään. Heillä oli teipillä rinnassa, mistä ryhmästä on. Oli niin kuin "kuhan nyt ovat tuleet tänne vaan tälleen hoitoon". Tärkeätä olisi kesäaikaanakin niin, että siinä pihalla, ne vuorot on tehty silleen, että on edes yksi, joka on siitä päiväkodista kuin lapsi. Monesti oli, että ei ollu yhtään hoitajaa täältä. Se on tärkeätä, että siellä olisi yksi, joka nyt edes nimeltä

tuntisi sen oman lapsen. Se oli kyllä semmoista, kyllä (huokaisu)... Musta tuntui se sellaiselta, että oli tosi huolestunut, siitä, miten lasta siellä huolehditaan... vähän niinku pelotti suorastaan.

Päivittäisten rutiinikeskusteluaiheiden lisäksi vanhemmat hakevat tukea kasvatuksellisiin pulmiin. Yleisesti he kokevat, että heidän on helppo puhua kasvatukseen ja myös perheeseen liittyvistä asioista lapsen ryhmän hoitajien kanssa ja *erityisesti ongelmista tai huolesta keskustellaan mieluummin juuri lapsen omahoitajan kanssa*. Kasvatushenkilökunnan tukea ja kokemusta kasvatustyössä arvostetaan.

V5: Mikä mun mielestä on niin kuin ollut positiivista ylipäätään tässä päiväkotitoiminnassa, on se, että mun mielestä täältä päiväkodista on saanut sellaista tukea niin kuin vanhemmuuteen ja kasvatukseen paljon enemmän, kun jostain neuvolasta. No ehkä sitä saa ihan vauvana, mutta sitten päiväkotikäisen kanssa, eihän siellä neuvolassa käydä. Mutta täällä mä niin kuin joka päivä periaatteessa voin keskustella kasvatukseen liittyvistä kysymyksistä. Musta on aina kiva jakaa ajatuksia ja kysyä, kun joku paremmin asiasta tietää. Mun mielestä se on niin kuin tavallaan semmoista kasvatustuun jakamista.

V5: Mä olen kokenut sen niin kuin positiivisesti. Vaikka ei niin ihmeellistä nyt niin paljoa puhuta enää, mutta siis kuitenkin on sellainen joku... (naurua) joku paikka, jossa tietää, että jos tulisi joku, niin vois täällä kysyä sitten jonkun ammattilaisen mielipidettä. Että jos lapsella olisi joku käytöshäiriö tai ongelma tai epäilisi sellaista, niin voi kysyä, että miten täällä päiväkodissa se nyt ilmenee. Että onko täällä ja että miten. He nyt kun näkee paljon muitakin lapsia. Niin sitten tietää, että voi kysyä.

Päiväkodin monikulttuurinen työyhteisö koetaan rikkaudeksi, mutta kielitaidon vaikutuksesta vuorovaikutukseen on vaihtelevia kokemuksia. Toiset eivät koe kielitaidon vaikuttavan vuorovaikutukseen, mutta toiset ovat olleet joskus huolissaan siitä, saako välttämättä kaiken tärkeän tiedon lapsen päivän kulusta. Esille nousee myös huoli lapsen kielen kehityksestä, jos ulkomaalaistaustaisen henkilökunnan kielitaito on puutteellinen nimenomaan juuri pienten ryhmässä.

V6: Kun ei heidän kanssa meinaa niinku tulla tuota... että heillä on aika huono suomen kieli. Niin semmoista ongelmaa, ettei niinku oikein tajua. Sitten on vaan, että "Aa, että mitäköhän hän niinku

oikein tarkoittaa."... Mut justiinsa mun mielestä sen (lapsen) kielen kehityksen kannalta, musta se on arveluttavaa.

V4: Lapsetki oppivat jo pienestä pitäen ymmärtämään, että meitä on erinäköisiä ja erivärisiä. Ehkä heistä kasvaa sitte hyväksyvämpiä aikuisia. Ja sitten... mä en ainakaan ole kokenut mitään kielimuuria.

6.3 Yhteenveto tulo- ja hakutilanteiden tuloksista

Kaikki haastatteluihin osallistuneet vanhemmat antoivat päiväkodin toiminnalle sekä siellä työskenteleville hoito- ja kasvatusvastuulisille henkilöille tunnustusta persoonallisesta ja lempeästä tavasta hoitaa ja kasvattaa lapsia. Päivähoitoyksikön yleistä ilmapiiriä ja henkilökunnan vuorovaikutustaitoja pidettiin hyvinä. Toiset olivat huomioineet, että tervehtimiseen ja vanhempien sekä lasten vastaanottamiseen tunnutaan kiinnittävän erityistä huomiota. Sen nähtiin myös välittyvän päiväkodissa olevien harjoittelijoiden käytökseen.

V2: Tuota, musta täällä on silleen hirveen hyvä kulttuuri. Vaikka täällä on sijaisiakin tai lyhytaikaisia työntekijöitä, niin ne ovat yleensä aina, kun on nähty ensimmäistä kertaa niin esittäytyneet, vaikka eivät olekaan omassa ryhmässä tai näin. Se kyllä luo sitä miellyttävää ilmapiiriä.

V4: Luulen et täällä on varmaan niin kuin ohjeistettukin (tervehtimiseen). Mitä mä oon kattonu noita opiskelijoitakin, jotka on ollu, noita lähihoitajaopiskelijoita. ..Et siihenkin on pyritty, että he ottas enemmän kontaktia just vanhempiin, et sitä pidetään niin kuin tärkeänä asiana täällä.

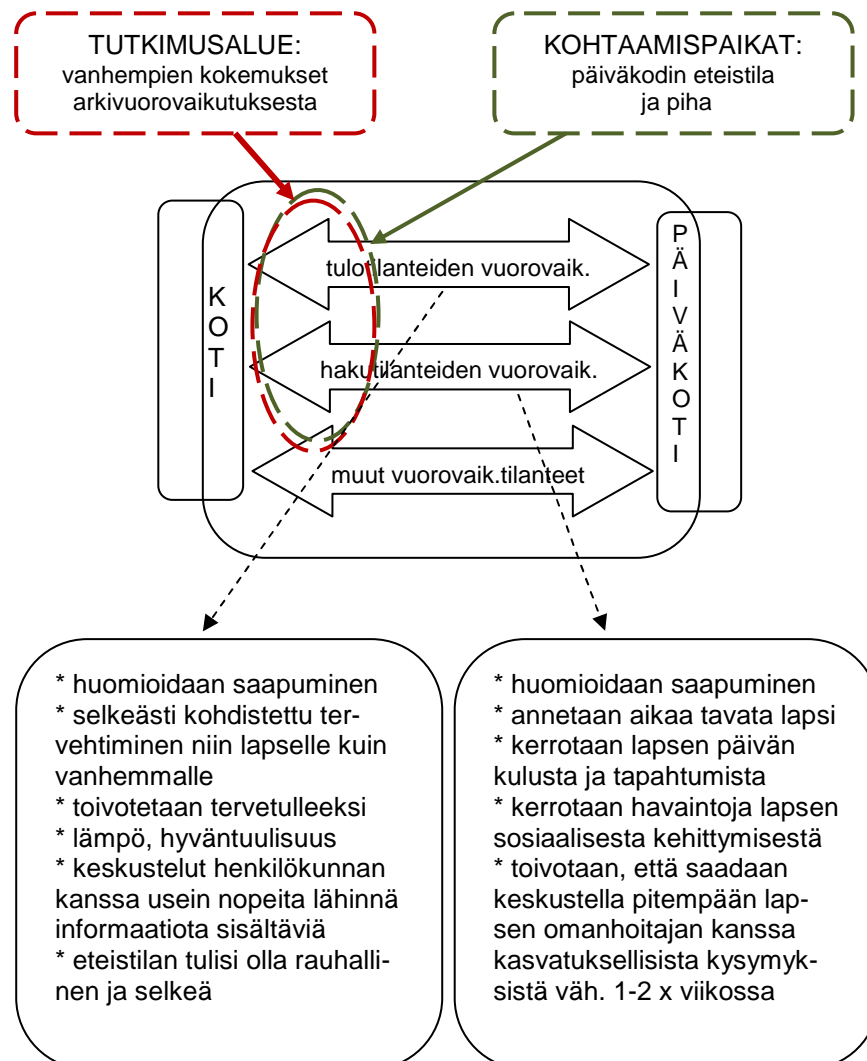
Vanhemmat kuvasivat päiväkotiin saapumista hyvinkin tarkasti. He ottivat kuvuksissa huomioon aamun *lähtötunnelman*. Se millainen tunnelma aamulla kotoa lähtiessä oli, vaikutti merkittävästi tulohetken tunnelmaan sekä haluan keskustella henkilökunnan kanssa. Saapumista päiväkotiin alettiin kuvailla jo siitä hetkestä, kun päiväkodin portti aukaistiin: mietittiin *onko piha tai portaat jäässä*, selvittääkö laukkujen ja lapsen kanssa ovesta sisään ilman vahinkoja. Joskus pohdittiin sitä, *kuka on vastassa* tai saavutaanko päiväkotiin juuri ruuhkaiseen aikaan, jolloin eteistila saattaa olla rauhattomampi. Toisaalta joidenkin vanhempien mielestä aamuisin oli mukava jutella hiukan myös muiden vanhempien

kanssa. Kaikki vanhemmat toivoivat, että *tulotilanteiden tunnelma olisi mahdollisimman rauhallinen. Aamuisen vuorovaikutuksen sävyttä odotettiin lämpöä - haluttiin, että lapsi ja samalla myös vanhempi kokevat itsensä tervetulleeksi päiväkotiin. Vanhemmat halusivat, että heidät huomioidaan yksilöllisesti ja henkilökohtaisesti. Lapsen nimen mainitseminen ja tervetulleeksi toivottaminen koettiin erityisen lämpimänä ja merkityksellisenä vuorovaikutustilanteena. Tulotilanteiden keskustelut jäivät lähinnä tervehdysten ja informaation vaihtamiseksi. Vähäinen vuorovaikutus johtui yleisesti vanhempien kiireestä töihin tai vanhempien mielestä myös siitä, että henkilökuntakin tuntui joskus kiireiseltä. Toisaalta haluttiin välttää hoitajan "turhaa työllistämistä" juuri aamun tulohetkillä, jottei rauhallinen tunnelma särkyisi. Jotkut vanhemmista halusivat välttää "pitkiä jäähyväisiä" ja lähtivät usein päiväkodista melko nopeasti, jottei lapselle syntyisi turhaan liian pitkää siirtymäaikaa vanhempien hoivasta päiväkodin suojaan. Tulotilanteiden vuorovaikutus ymmärrettiin jäävän vähäisemmäksi.*

Hakutilanteissa päiväkotiin saapumista kuvattiin luontevana ja iloisena tapahtumana: *aurinko paistaa, lapsi leikkii hiekkalaatikolla ja läheisyydessä päiväkodin hoitajat seuraavat leikkiviä lapsia ja huolehtivat turvallisuudesta. Vanhemmat halusivat tulla havaituksi astuessaan päiväkodin alueelle, mutta yleensä hakutilanteissa haluttiin kohdata ensimmäiseksi lapsi ja antaa hänelle aikaa. Lapsen tervehtimisen jälkeen toivottiin mahdollisuutta *pitempään keskusteluun ensisijaisesti lapsen omahoitajan kanssa. Keskusteluissa haluttiin tietää lapsen päivän kulusta ja tapahtumista sekä toisinaan kysyä neuvoja lapsen kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Vanhemmat ymmärsivät, ettei mahdollisuutta omahoitajan kanssa käytävään keskusteluun ole välttämättä päivittäin, mutta he toivoivat näkevänsä ja pääsevänsä keskusteluun omahoitajan kanssa ainakin kerran tai kaksi viikossa. Vanhemmat kiittelivät sitä, että oman ryhmän kasvattajat jättävät lasta ja hänen päiväänsä koskevia viestejä välitettäväksi toisen ryhmän hoitajille, jos itse eivät ole hakutilanteissa läsnä. Jos päiväkodissa oli sattunut jotain ikävää, vanhemmat halusivat, että päiväkodin henkilökunta kertoisi asiasta mahdollisimman pian ja avoimesti, mutta kuitenkin niin, että vanhemman tunteet otettaisiin huomioon. Huumorin katsottiin auttavan epämiellyttävien**

tilanteiden selvittämisessä. Vanhemmat arvostivat henkilökunnan aloitteisuutta keskustelujen avaajana.

Kuvioon 4 on koottu yleisimmät teemat, jotka nousivat esille vanhempien puheissa tulo- ja hakutilanteiden kohtaamisissa. Tulo- ja hakutilanteita yhdistää vanhempien yhteinen toive siitä, että heidän saapumisensa päiväkotiin huomioidaan. Tulotilanteissa kohdataan sekä vanhempi että lapsi, hakutilanteissa vanhempi saapuu yksin päiväkodin alueelle. Vuorovaikutustilanteina molemmat saapumiset koettiin merkittäviksi. Kuvioon on myös lisätty vuorovaikutuksen kohtaamispaikat, koska vanhempien puheissa toistuivat usein kanssakäymisen paikka, päiväkodin eteistila tai piha.

KUVIO 4. Yleisimmät huomiot tulo- ja hakutilanteiden kohtaamisista

7 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ TULOXSISTA

Kun vanhemmat kertoivat kokemuksistaan päiväkodissa käytävistä päivittäisistä keskusteluista, he ovat ehtineet reflektoida päivähoitoon liittyvät tunteensa. He selittävät ja pyrkivät ymmärtämään sekä omaa tuntemustaan ja reaktioita sekä sitä, mitä henkilökunta on sanonut tai miksi he ovat tehneet joitain tiettyjä ratkaisuja.

V4: Yhden ainoan kerran mä oon nähnyt täällä semmoisen tilanteen, mistä mä en pitänyt. Et ilmeisesti, (tauko) hän oli uusi silloin, hoitaja, täällä niin... äänensävy, jolla hän puhutteli lastani, niin mä en tykännyt. Mä mietin itteni kanssa pitkään, et otanko mä sen puheeksi... Mutta se on ollut yksittäinen kerta...

Voimme siis olettaa, etteivät vanhemmat aina halua tai viitsi sanoa henkilökunnalle asioista, jotka askarruttavat. He pyrkivät ymmärtämään ja selittämään sekä unohtamaan asian tai tilanteen, joka on mietityttänyt, sillä niiden merkitys pienenee tunteiden laannuttua. Vanhemmat kertoivat ymmärtävänsä, että henkilökunnalla on kiireitä sekä työpaineita ja ehkä joskus halutaan itsekkin vältellä esimerkiksi ikävän asian käsittelyä. (vrt. Perttula 2008, 125.)

7.1 Arkikeskustelun paikat - pihalla ja eteisessä

Tämän opinnäytetyön aineiston, kokemusten syntypaikat ovat eteistila sekä päiväkodin piha. Vanhempien puheissa *eteinen korostuu* muun muassa siten, että *määritellään millaista siellä tulisi olla juuri sillä hetkellä, kun he itse ovat siellä ja kuinka helposti he voivat siellä toimia*: riisua, pukea, pestä kuravaatteita. Myös pihaa kuvataan mielellään ja sitä hetkeä, kun astutaan pihaan ja nähdään oma lapsi. Se miten ympäristö ja sen toiminnot ovat rakentuneet vaikuttaa siihen, miten käytännön toimivuus vanhemmille esittäytyy. Alasuutari (2009, 66) esittelee Ann-Marie Markströmin (2005, 2007) tutkimuksia päiväkodin eteistilan käytöstä, siitä miten tila jäsentää ja määrittää siellä tapahtuvia toimintoja ja niihin osallistuvia henkilöitä. Markström esittää, että eteistila näyttää vanhemmille päiväkodin kuuluvan ensisijaisesti lapsille ja heidän ammattikasvattajilleen, mut-

ta samalla eteisestä on muodostunut vanhempien ja henkilökunnan kohtaamispaikka ja yhteistyön näyttämö (Alasuutari 2009, 66–67).

Vaikka vanhemmat eivät useinkaan mene päiväkodissa juuri eteistä pidemmälle, ei opinnäytetyön haastatteluissa tullut esiin mitään sellaista, mikä olisi määritellyt vanhempien kuuluvan vain nimenomaan eteiseen tai pihalle. Esimerkiksi kesken hoitopäivän lastaan imettämässä käyneen vanhemman kertomus tunteuksestaan, *kuin olisi ollut ystävän luona kylässä*, kertoo siitä, ettei vanhempien pääsyä eteistä pidemmälle estetä. Eteinen ja piha rakentuvat yhteistyön areenoiksi käytännöllisistä syistä, sillä siellä tapahtuvat saapumiset ja lähdöt. Henkilökunnan kykyä rakentaa sisätiloista esteettisiä, tunnelmallisia, kodinomaisia ja toimivia sai erityistä kiitosta ja omalta osaltaan struktuurin katsottiin rauhoittavan esimerkiksi saapumistilanteita.

V3: Että tuossa (eteisessä) on kaikki, ne kaikki, kaikki on selkeesti merkattuna ja kaikki on käden ulottuvilla ja muuta, et saa helposti riisuttua lapsen ja laitettua kamat paikoilleen ja vietyä syömään.

V3: Sit, jos tuolla on jotain rauhallista musiikkia, saattaa soida ja talvella on tunnelmavaloa ja muuta siis semmosta. Niinkö musta on kiva, että et lapsillekin annetaan... ettei oo vaan, et ruoka eteen ja syökää vaan, et siinä on oikeesti jotain... jotain fiilistä.

7.2 Arkikeskustelu päivittäisenä rutiinina ja kumppanuuden rakentajana

Päiväkodissa tapahtuva keskustelu vanhempain ja kasvatushenkilökunnan kanssa lapsen päiväkotiin tulo- ja hakutilanteissa täyttää arkikeskustelun rakenteet: kohdataan pihalla tai eteisessä, tervehditään ja vaihdetaan kuulumisia. Kohtaamisista kasvaa rutiini, joka toteutuu päivittäisinä tapahtumina. *Kun vanhemmat luovat omat rutiinit ja riitit lapsen tulo- ja hakutilanteisiin, haluavat he myös kasvatushenkilökunnan osallistuvan heidän rutiineihinsa juuri tietyllä tavalla*: toinen haluaa, että tullaan tykö ja tervehditään heti; toiselle riittää, että huomioidaan, rekisteröidään saapuminen, annetaan aikaa ja tullaan tykö viiveellä. Arkikeskustelujen aiheet vaihtelevat päivittäisistä toiminnallisista aiheista neuvojen kysymiseen ja antamiseen. Arkikeskustelut luovat arkista kump-

panuutta: vanhempi ja hoitaja tutustuvat toisiinsa, *moikkaavat tuttavallisesti ja päättään pyöritellen naurahtavat lapsen kommelluksille*, sillä esimerkiksi vaikeaa asiaa lähestytään usein juuri huumorin ja naurun avulla. (vrt. Alasuutari 2010, 81–82.)

Vanhemmat pitävät kasvatushenkilökunnan ja heidän välistä keskustelua luontevana. Kasvatuksellisten ongelmien tai huolen aiheiden tuominen esiin koetaan suurimmalta osin helpoksi. Vanhemmat haluavat saada *tietoa ja neuvoja kokeneemmilta ja enemmän kasvattaneilta henkilöiltä*. Vanhemmat arvottavat omaa taitoaan vanhempana hyvin helposti. Jos lapsi ei suostu nukkumaan tai syömään tai istumaan potalla, koetaan helposti syyllisyyttä ja huonommuutta vanhempana, vaikka tapahtumapaikkana on päiväkotia ja lapsi on selkeästi astunut eteistä pitemmälle. Vanhemmat kokevat tarpeelliseksi selittää ja pahoitella tapahtumia, vaikka kyseessä ovat lapsen omat toiminnot ja tuntemukset. Vanhemmuuden vastuu jatkuu myös niihin tilanteisiin, joihin vanhempi ei voi vaikuttaa eikä osallistua. (vrt. Värri 2002, 107.) Ehkä juuri ongelmallisissa kasvatuksellisissa kysymyksissä vanhemmat kokevat henkilökunnan enemmän kasvatukselliseksi auktoriteeteiksi (kasvatusinstituution edustajiksi?) kuin kasvatuskumppaneiksi. Henkilökunnan ammattitaito vuorovaikutuksen rakentajana mitataan ongelmatilanteissa. Kun vanhempia askarruttaneet ja harmittaneet asiat käydään läpi lapsen persoonaa ja perhettä kunnioittaen, yhteistyö sekä lujittuu että helpottuu:

V4: Se mikä on ollu mun mielestä ihanaa, on se, et just ne tilanteet ja asiat, jotka on itse kokenut vähän häpeällisiksi ja tosi ikäviksi just niin kuin mieltii sitä omaa lastaan, et miks se käyttäytyy nyt tolla tavalla. Toi on niin voimakastahtoinen lapsi, et hän on hirveen vaikea. Niin ne on kaikki käännetty tääl niin kuin (nauraa) voitoksi. Et mä en ole koskaan kuullu mitään kritiikkiä siitä asiasta, et päinvastoin. Se on aina et..."Tämmönen lapsi pärjää aina ja tämmösen lapsen kanssa on helppo tehdä työtä, kun hän on sosiaalinen ja tulee mukaan." ... Et se on niin kuin aina käännetty positiiviseksi.

Vuorovaikutus voi neuvontatilanteissa olla vastavuoroista, mutta vanhempi on silti enemmän tai vähemmän ohjattavana ja tiedon hakijana kokeneemmalta kasvattajalta. Kasvatuksellisia kysymyksiä käsiteltäessä ammattilaisen taidot

joutuvat todella koetukselle. Tasavertaisen kumppanuussuhteen vaaliminen ei ole helppoa, kun ammattilainen nojautuu kasvatusinstituution edustamiin käsitelmiin ohjatessaan vanhempaa lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen. Kasvatushenkilökunnan vuorovaikutukselta, puheen sävyiltä, jopa yksittäisiltä sanoilta ja asioiden esille ottamiselta odotetaan paljon. (vrt. Mönkkönen 2002 43–44; Valtaoja 2007, 101.)

V2: Mun mielestä niin kuin henkilökunta tosi asiallisesti niin kuin sitte ottaa asioita puheeksi, jos on jotain. Joo ... kyl kaiken kaikkiaan on hyvä vuorovaikutus... Musta tuntuu, että mielellään kuuntelevat ja saa kertoa (asioista).

V4: Täällä osataan aina kivalla tavalla kuitenkin sanoo sille lapselle. Eikä ne lapset oo aina helppoja (nauraa).

Vaikka kasvatuksellisista kysymyksistä puhutaan arkikohtaamisten lomassa, niin usein lapsen vasu- eli varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut mielletään tilanteiksi, joissa käsitellään laajemmin lapsen kasvua ja oppimista. Vasu-keskustelut sisältävät vanhempien kuvaamana selkeitä institutionaalisia piirteitä: istumajärjestys, strukturointi ja käsiteltävien asioiden "korkealentoisuus". Vasu-keskustelut näyttäytyivät välillä jännittävinä ja virallisina, mutta useimmat vanhemmat eivät kokeneet niiden luonteen eroavan juurikaan arkikeskusteluista, muuten kuin sisällöltään. Vasu-keskustelun strukturointi koettiin hyvänä asiana, koska strukturoimattomassa arkikeskustelussa saattaa jokin tärkeäkin asia jäädä kertomatta. Kun keskustelu on strukturoitu, tulevat kaikki suunnitellut asiat käytyä läpi. Vasu-keskustelujen sisällöt ovat vanhempien mielestä hyvin lapsen ja vanhempien arkeen nivoutuvia ja niissä asetettuihin tavoitteisiin ja niiden toteutumiseen olisi hyvä palata arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Luottamus ammattilaiseen kasvatuskumppanina kuvastui vanhemman vastauksessa, jossa hän kertoi kaikkien vasu-keskustelussa yhdessä sovittujen käytäntöjen ja tavoitteiden toteutuneen myös päivähoiton arjessa.

V2: Ne on silleen niin kuin strukturoituja, että käydään aina ne tietyt asiat läpi, niin se on musta kyllä ihan hyvä ja tarpeellinen asia. Arkikeskustelussa helposti niin kuin sanoo sen ensimmäisen asian, joka on päällimmäisenä mielessä ja sitte saattaakin jotain vaikka tärkeätäkin jäädä sanomatta.

V6: Nämä just (arkikeskustelut) sitten on tärkeitä siihen, ettei se (vasu) jää ja unohdu sitten. Kun kerran puolessa vuodessa on keskusteltu, niin sitä niin kuin tukee nämä päivittäiset tapaamiset. Ei ne käytännössä ole, kuin sitten ne saapumis- tai hakutilanteet, kun näkee sitten muuten. Niin se on kyllä tosi hyvä, että siinäkin, jos on asetettu jotakin vähän tavoitetta, niin kuulee vähän, että miten se nyt sitten täällä etenee se asia.

Varhaiskasvatuksen perusteiden suunnittelutyö sai aikaan paljon keskustelua vanhempien ja kasvatushenkilökunnan vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä, vanhemman roolista lapsensa kasvun asiantuntijana. Kasvatuskeskustelukäytäntöjä arvostelevien mielestä kasvatussuhteen ja siinä käytävien keskusteluiden nähdään olevan kasvatusinstituutioiden keino hallita lasta ja vanhempia: keskustelut rakentavat käytännön, joka tuottaa ihanteita siitä, miten perheiden ja lasten tulee elää sekä mihin vanhempien tulee kasvatustyössään pyrkiä. Vanhemmuudelle määritellään pedagogiset ideaalit, joihin isien ja äitien tulisi pyrkiä. (Alasuutari 2010, 16, 23–26.) Arkikeskustelun rakenteet tai piirteet ovat muokautuneet palvelemaan kasvatuksellisia keskusteluja, kenties myös kasvatusinstituutioiden päämääriä, joskin *vanhemmat kokivat neuvojen kysymisen ja neuvojen saamisen tärkeänä osana vuorovaikutusta*, eikä kokemuksia instituution päämäärästä säädellä perhettä ja kasvatusta ilmennyt ainakaan näiden vanhempien kokemuksissa. Vanhemmilla oli tarve saada neuvoja ja tukea lapsen kasvatukseen sekä omaan vanhemmuuteen. (vrt. Raevaara ym. 2001, 21.)

7.3 Vastavuoroisuus kumppanuussuhteen rakentajana

Kasvatuskumppanuuden toteutuminen kuvastuu vanhempien kertomuksista vastavuoroisena keskusteluna kasvatuksellisista haasteista ja tavoitteista, kuulumisten vaihtamisena lapsen päivän kulusta, tervehtimisinä, lapsen ja vanhemman huomioimisena sekä rupatteluna vaikkapa perheen tai hoitajan loma-kuulumisista. Kasvatuskumppanuuden vuorovaikutus koostuu monista erilaisista tilanteista. Välillä kumppanuus on arkista rupattelua ja tervehtimisiä, toisinaan taas istutaan pöydän molemmin puolin ja keskustellaan strukturoidusti, virallisesti. Kumppanuuden vuorovaikutuksessa näkyy myös selkeästi vastavuoroisuuden piirteet: ajoittain ammattilaisen rooli korostuu ja kumppanuuden toinen

osapuoli on ohjattavan ja tuettavan roolissa, toisinaan on taas vanhemman vuoro kertoa instituution edustajalle, *kuinka uusi kestovaippa napitetaan ja millä keinoin hänen lapsensa nukahtaa parhaiten*. Kasvatuskumppanuuteen sisältyvän institutionaalisuuden voi nähdä profession korostamisena, joka vaikeuttaa tasavertaisen vuorovaikutuksen syntyä kumppanuussuhteessa tai arkisten ru-patteluhetkien sekaan vaivihkaa kätkettyinä instituution kasvatustavoitteina. Toisaalta vanhemmat arvostavat instituution piirteitä: strukturointia, asiantuntijuutta ja asiantuntijalta saamaansa tukea kokemuksiinsa kasvatuksellisiin pulmiin. Kun institutionaalisuus on läpinäkyvää ja sekä ammattilaisen ja vanhemman asiantuntijuus tunnustetaan voi kumppanuus rakentua ilman ikaikaista asiantuntijan ja maallikon välistä vastakkainasettelua. (vrt. Raevaara ym. 2001, 15; Mönkkönen 2002, 32–34.)

Vuorovaikutusvastuu kasvatuskumppanuudessa voidaan helposti jättää ammattilaisen tehtäväksi. Tämä näkökulma kuitenkin ihmetyttää meitä, sillä onhan vanhempi vastuussa vuorovaikutuksestaan lapsensa kanssa toimiessaan, tukien lapsensa kasvua ja kehitystä. Vapautuuko vanhempi vuorovaikutusvastuustaan pyrkiessään kumppanuussuhteeseen ammattilaisten kanssa? Kyseessä on kuitenkin hänen lapsensa kasvua ja kehitystä tukemaan rakennettava ja lapsen kasvatustavustaan jakamiseen perustuva suhde. (vrt. Mönkkönen 2002, 32–33; Värrä 2002, 36–37.) Toki instituution ja siellä toimivan ammattilaisen täytyy tarjota puitteet, aloite ja velvoite vuorovaikutuksen synnylle, mutta vuorovaikutuksen ylläpitäminen ei voi olla ainoastaan ammattilaisen harteilla. Vanhempien on unohdettava kiire tulo- ja hakutilanteissa, antauduttava keskusteluun, sillä heidän elämänsä keskiössä on lapsi. Kasvatuskumppanuuden rakentamisessa korostuu ammattilaisen suuri vastuu. Mielestämme myös vanhempien täytyy sivuttaa omat henkilökohtaiset mieltymyksensä tai mahdolliset ennakkoluulonsa ja pyrkiä osaltaan rakentamaan toimivaa ja luottamuksellista kumppanuussuhdetta, jotta hänen lapsensa eri kasvuympäristöistä kehittyisi eheä kokonaisuus, kahden eri mikroympäristön luonteva ja lapsen kasvua ja kehitystä tukeva yhteenliittymä.

7.4 Arjen osallisuus rakentuu tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksessa

Mielestämme päivittäiset arkiset tapaamiset synnyttävät ja kasvattavat luottamuksellista kumppanuutta vanhempien ja päiväkodin kasvattajien välille, luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. Siksi varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja pohdinnassa on syytä yhä enemmän tunkeutua pihoille ja eteisiin, tilanteisiin, joissa käytännössä rakennetaan yhteistä linjaa, yksilöllistä ja yhteistä näkökulmaa lapsen kasvatukseen. Ihmisen elämä on suurelta osin arkea. Päiväkoti on olennainen osa etenkin lapsen, mutta myös vanhempien arkea liki jokaisena arki-aamuna ja iltapäivänä. Arjessa tapahtuvat kohtaamiset - hyvän aamun toivotukset, neuvojen kysyminen ja antaminen - synnyttävät turvallisuuden tunnetta ja luottamusta, jota vaaditaan luontevan kasvatuskumppanuuden syntymiseen.

Tulo- ja hakutilanteiden lyhyet keskustelut nähtiin Tirrosen (2006,16–17) selvityksessä vanhempien osallisuutena päivähoidon henkilöstön näkökulmasta. Arkikeskusteluja, tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutustilanteita ei kuitenkaan vanhempien näkökulmasta välttämättä koeta tai ymmärretä osallisuuden lisääjinä, vaikka esimerkiksi luottamus kasvattajien välille rakentuu juuri näissä vuorovaikutustilanteissa (vrt. Kananoja ym. 2008, 203). Onko vanhempien osallisuuden lisääminen sitä, että järjestetään päiväkodissa tapahtumia, joihin vanhemmat saavat osallistua? Osallistuminen ja osallisuus ovat eri asioita. Vanhemmat voivat osallistua lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekoon yhdessä lapsen omanhoitajan kanssa sisäistämättä kuitenkaan tapahtumaa osallisuutena päiväkotiin tai sen toimintaan lapsensa kasvatustyössä, sillä teemahaastattelumekin osoittivat, että vanhemmat pitivät varhaiskasvatuskeskustelua usein tilaisuutena, jossa voivat kysyä neuvoja kasvatukseen ja saivat tietoa, siitä miten lapsi päiväkodissa toimii. (vert. Alasuutari 2010, 197–198.)

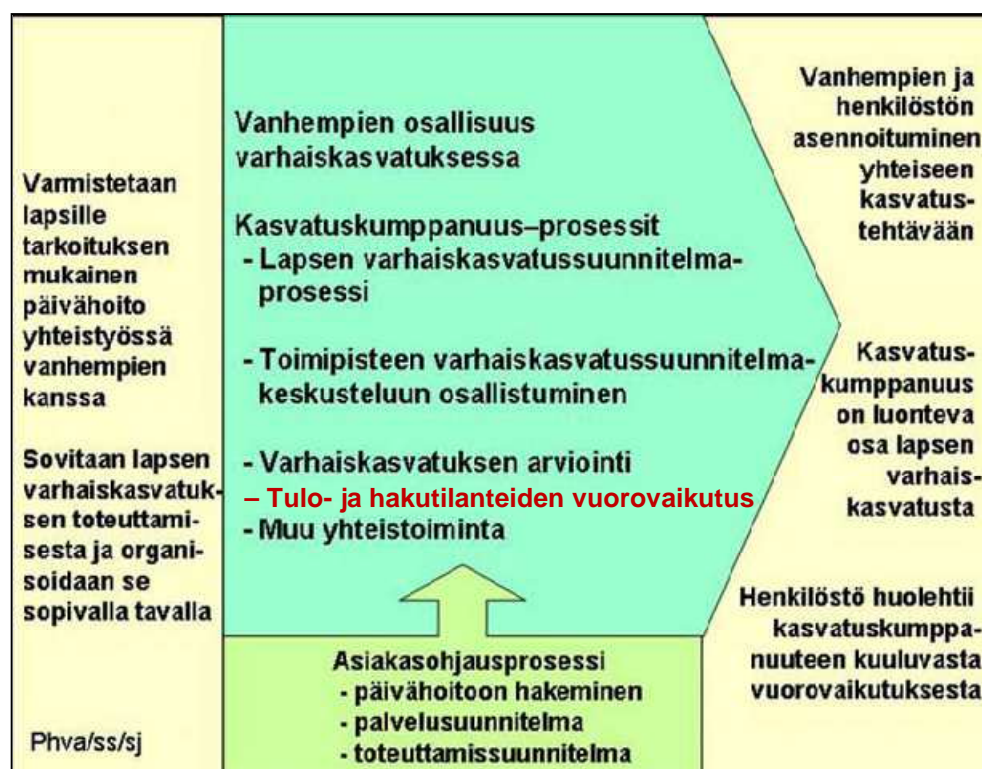
Alasuutari (2010, 199) esittää varhaiskasvatuskeskustelutapahtumia tarkastelevan tutkimuksensa päätteeksi varhaiskasvatussuunnitelmien kehittämistyöhön muun muassa seuraavan kysymyksen: *Mitä jos vanhempien kanssa keskusteltaisiin useassa eri yhteydessä ja usealla eri foorumilla siitä, mikä heille on tär-*

keää työntekijöiden kanssa käytävissä keskusteluissa? Kysymys on mielestämme merkityksellinen, sillä kasvatukseen liittyvää keskustelua käydään enemmän, huomaamattakin, juuri arjen kohtaamisissa.

Tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutus on jo olemassa, on ollut aina. On vain syytä nostaa arkinen keskustelu arvoonsa ja miettiä sitä, mitä arvokasta ja tärkeää juuri näissä kohtaamisissa tapahtuu. Jokainen lapsi on arvokas, jokaisen vanhemman kanssa käyty keskustelu on tärkeä. *Käymällä rohkeaa, molempia osapuolia kunnioittavaa keskustelua päivittäin ja tarvittaessa, yhteisestä kasvatustehtävästä tulee dialogi*, jonka avulla rohkaistaan lasta kohti maailmaan, kohti itseyttä, persoonaa, joka kunnioittaa itseään ja toista ihmistä (vrt. Värri 2002, 156–157, 159). Mielestämme arkikeskustelut ovat juuri niitä tärkeitä ja merkityksellisiä keskusteluita, joissa ensisijaisesti rakentuu luottamuksellinen kumppanuussuhde vanhempien ja kasvatushenkilökunnan välille.

Päiväkoti on yhteisö, monien pienten jalkojen tömistelykenttä, jossa aikuisten vastavuoroinen kumppanuus luo turvallisuutta ja luottamusta. Yhteisölliseen toimintaan kuuluu myös eri perheiden kunnioitus toistensa lapsia ja vanhempia kohtaan. Myös tämän vuorovaikutuksen vaaliminen ja rakentaminen tulisi mielestämme ottaa selkeämmin mukaan varhaiskasvatuskeskusteluun, etenkin pohtiessamme varhaiskasvatuksen osallisuutta. On muistettava, että osallisuus ei koske ainoastaan yhtä yksittäistä perhettä (sitä omaa), eikä yhtä yksittäistä päiväkotiryhmää (sitä omaa). Päiväkoti on yhteisö, jossa osallisina ovat erilaiset perheet ja erilaisen koulutuksen saaneet kasvattajat. (vrt. Hattunen-Sommardahl 2006, 4.)

Olemme lisänneet Sarraksen (Helsingin kaupunki 2007, 15) kuvioon Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen näkemys vanhempien osallisuuden rakentumisesta (KUVIO 2. s.23) tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksen punaisin kirjaimin kuvioon 5 (s.54). Mielestämme tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutus ansaitsee tulla esiin kirjoitetuiksi, sillä ehkä juuri niissä piilee väylä tavoiteltuun vanhempien osallisuuden tunteen lisäämiseen ja osallisuuden idean löytymiseen.

KUVIO 5. Tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutus lisätynä kuvioon Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen näkemys vanhempien osallisuuden rakentumisesta (Helsingin kaupunki 2007, 15)

Varhaiskasvatuksen suunnitteluprosessit ovat synnyttäneet reflektoivaa työtettä, joka näkyy päiväkodin arjessa ja asenteissa. Vaikka esimerkiksi Helsingin kokoisen kaupungin päivähoidon vastuualue näyttäytyy isona poliittisena ja hallinnollisena laitoksena, instituutiona, *voimme iloksemme todeta, että yksittäisen päiväkodin arjessa kohtaavat toisistaan tasavertaisesti ajattelevat ja toisiaan tarvitsevat ja kunnioittavat kasvattajat*. Väitämme, että aitoon kumppanuussuhteeseen pyrkivät vanhemmat ja työntekijät osaavat nauttia ja iloita lapsen kasvusta ja kasvatuksesta huomattavasti enemmän kuin he, joille yhteinen kasvatuksellinen suhde jää etäisemmäksi. Kun päiväkotinä näyttäytyy luonnollisena osana perheen arkea, mikroympäristönä, jossa heillä on paikka, johon he kuuluvat sillä hetkellä, tässä ja nyt, saamme olla ylpeitä ammattilaisia, suomalaisen varhaiskasvatuksen edustajia.

7.5 Tutkimustuloksista syntyneitä jatkotutkimusideoita

Opinnäytetyössämme lähestyimme tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutusta vanhempien kokemuksen kautta. Opinnäytetyössämme emme juuri ota kantaa siihen, kuinka hyvin tai huonosti arkivuorovaikutus toimii. Yksittäisiä päivähoitoyksiköitä palvelisi myös laadullinen tutkimus siitä, kuinka juuri heidän päivähoitoyksikössään arjen vuorovaikutus vanhempien kanssa toteutuu, mikä on onnistunutta ja mitkä tilanteet ovat haasteellisia. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia kyseisiä vuorovaikutustilanteita esimerkiksi keskusteluanalyttisin menetelmin, tallentaen, äänittäen tai kuvaten vuorovaikutustilanteiden sisältöjä ja tunnelmaa eteisessä ja pihalla.

Vanhempien osallisuudesta päivähoitossa puhutaan usein yksilön tai perheen osallisuutena omaa lastansa koskevaan toimintaan ja sen suunnitteluun. Mielestämme olisi aiheellista kartoittaa, kuinka päivähoiton konteksti voisi palvella tavoitetta vanhempien yhteisöllisen osallisuuden lisääjänä: kuinka vanhempia voitaisiin rohkaista pohtimaan ja suunnittelemaan päiväkotinsa toimintaa ja päivähoiton toteuttamista myös suuremmassa mittakaavassa, yhdessä muiden perheiden kanssa.

8 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN POHDINTAA

Opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen ja mielenkiintoinen projekti. Opinnäytetyön suunnittelu vaati paljon pohdintaa - idean kirkastuminen tutkimuskysymykseksi ei ollut helppoa. Olemme lähestyneet opinnäytetyötä luovuudella ja pyrkinet olemaan työtämme kohtaan kärsivällisiä. Aiheemme on elänyt, sillä lähdimme liikkeelle vuorovaikutusleikistä, josta olemme soljuneet kohti arkikeskustelua, mutta pääteemanamme on kuitenkin säilynyt vuorovaikutus.

Arvioimme opinnäytetyön tekemistä prosessina, yhteistyönä ja tuloksena. Pohdimme sekä opinnäytetyöprosessia että sen teoreettista aineistoa ammatillisen oppimisemme lisääjinä.

8.1 Kohti yhteistä tulosta - opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön työstäminen alkoi aiheen valinnalla. Tämä prosessi oli pitkä ja aihe muotoutui ajan kuluessa hyvinkin erilaiseksi kuin mitä alkuperäinen idea oli. Alun perin opinnäytetyön aihe käsitteli vuorovaikutusleikkiä ja siihen liittyvää vuorovaikutusta vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan välillä. Ensimmäisen jakson opinnäytetyöohjaukset kuuluivat opinnäytetyöprosessin selventämiseen ja aiheen tarkentamiseen. Toisella ohjausjaksolla opinnäytetyömme suuntautuminen muuttui vuorovaikutusleikistä riippumattomaksi. Vuorovaikutus säilyi kuitenkin päällimmäisenä kiinnostuksemme kohteena ja opinnäytetyön aihe alkoi muotoutua nykyiseen suuntaansa. Perehdyimme teorian tietoon vuorovaikutuksesta ja kiinnostuimme instituutioiden vaikutuksesta arkikeskusteluihin. Rajasimme työmme käsittelemään päivähoiton arkikohtaamisissa tapahtuvaa vuorovaikutusta vanhemman näkökulmasta. Jotta tutkimuskysymys kiteytyisi, määrittelimme tutkimusalueen tarkemmin: tutkisimme vanhempien kokemuksia päiväkodin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksesta kasvatushenkilöstön kanssa.

Perehdyimme kirjallisuuteen kokemuksen tutkimisesta ja törmäsimme metodi-kirjallisuudessa fenomenologis- hermeneuttiseen metodiin. Metodi vaikutti sopivalta opinnäytetyöhömmе, jossa tutkisimme vanhempien kokemusmaailmaa. Fenomenologis- hermeneuttisen metodin haltuunotto on valtava tehtävä. Metodi ei ole ainoastaan tutkimusmenetelmä, vaan se määritellään kokonaisvaltaiseksi tutkimusfilosofiaksi, jopa elämänfilosofiaksi. Kahlasimme läpi haastavaa kirjallisuutta fenomenologiasta ja yritimme ymmärtää, mistä metodissa pohjimmiltaan on kysymys. Teemahaastattelurunkoa laatiessamme pyrimme fenomenologiseen lähestymistapaan. Halusimme kysymyksistä sellaisia, jotka houkuttelisivat haastateltavat kertomaan kokemuksistaan tarinallisesti ja kuvaillen. Tässä mielestämme onnistuimmekin. Vasta haastattelujen jälkeen, juuri ennen analysointia, totesimme haukanneemme liian ison palan ja sukeltaneemme liian syvälle fenomenologian syövereihin. Opinnäytetyöstämme ei ollut tulossa fenomenologinen tutkimus, vaan opinnäytetyömme sisältäisi fenomenologisia ja hermeneuttisia piirteitä, sillä olimme joka tapauksessa tutkimassa kokemuksia.

Jälkeenpäin tarkasteltuamme työskentelyämme huomasimme, että olimme ehkä jopa tiedostamattomasti toimineet kuitenkin jossain määrin fenomenologisen tutkimuksen käytäntöjen mukaan. Olimme pohtineet ja lisänneet esiyymmärrystämme keräämällä ja työstämällä teoreettista pohjaa hyvin intensiivisesti kaikesta siitä, mikä liittyi siihen vuorovaikutukselliseen tilanteeseen, jota opinnäytetyöaiheemme käsitteli. Lähdimme tutkimaan vuorovaikutuksen syntyä ja kasvua, pohdimme keskusteluanalyttisten teosten kautta arkikeskustelun ja institutionaalisen vuorovaikutuksen eroja. Tarkastelimme aiheemme osatekijöitä niin paikkana kuin ilmiönä, esimerkiksi päivähoitoa sekä kasvattajana että rakenteellisenä ilmiönä, instituutiona. Pohdimme vanhemmuutta vastuun ja osallisuuden näkökulmista. Opinnäytetyömme ohjaaja kehotti meitä myös katsomaan aiheitamme Urie Bronfenbrennerin ekologisten teoriamallien kautta. Bronfenbrennerin teoria tiivistä opinnäytetyömme, saimme sen avulla sijoitettua aineistomme *eteistiloihin ja pihoihin*.

Saamme olla kiitollisia päivähoitoyksikkö Hertta-Susannan henkilökunnalle ja johtajalle, jotka kiinnostuivat aiheestamme ja antoivat meille mahdollisuuden

aineiston keräämiseen. Opinnäytetyömme suunnitelma on ollut esillä molemmissa päiväkodeissa. Olemme keskustelleet henkilökunnan kanssa teemahaastattelurungon kysymyksistä ja ottaneet vastaan kommentteja ja muutosehdotuksia. Päivähoitoyksikkö toivoi, että olisimme pyrkineet saamaan aineistoa koko yksiköltä, kaikkien lapsiryhmien vanhemmilta, mutta opinnäytetyön koko ja tekemisen rajallisuus eivät antaneet siihen mahdollisuutta. Olemme pyrkineet olemaan mahdollisimman avoimia yhteistyökumppaneitamme kohtaan: olemme esimerkiksi kysyneet juuri niitä kysymyksiä sekä pysytelleet juuri niissä teemoissa kuin olemme etukäteen esitelleet ja olemme pitäneet vanhemmilta saamamme aineiston vain omassa käytössämme. Olemme kunnioittaneet työskennellessämme sekä päivähoitoyksikön henkilökunnan että vanhempien yksityisyyttä sekä vanhemmilta saamaamme aineistoa.

Saimme koottua haastatteluilla riittävän määrän aineistoa tukimustamme varren. Haastattelujen litterointivaiheessa nousi esiin monia haastatteluteknisiä tekijöitä, joita emme tulleet ajatelleeksi haastatteluja tehdessämme. Oppimiskokemuksena haastattelu ja litterointi olivat mielenkiintoisia vaiheita. Litteroidessa huomasimme, että esimerkiksi nauhurin asettelulla on suuri merkitys. Välillä nauhuri oli suunnattu joko haastateltavaan tai haastattelijaan. Tämä vaikeutti toisen osapuolen puheen selkeää kuulemistakin litteroidessa. Myös arkikeskusteluun yleisesti kuuluvat sanonnat: "aivan, juuri näin, kyllä kyllä, mmhmm" ja muut verbaaliset äännähdykset haastattelijan osoittaessa kiinnostustaan haastateltavan kertomusta kohtaan, vaikeuttivat huomattavasti litterointia. Tällaisia tulisi haastattelutilanteissa välttää ja pyrkiä osoittamaan seuraavansa haastateltavan kertomusta non-verbaalisilla viesteillä, esimerkiksi nyökkäyksillä ja hymyillä.

Opinnäytetyön mielenkiintoisin vaihe oli itse hankitun materiaalin työstäminen ja analysointi. Vaikka materiaalin runsaus kaikkine "niinku, tota ja aivan" sanojen värittämänä on työlästä jäsentää ja lukea, oli hienoa, kun huomasimme löytävämme materiaalista seikkoja, jotka antoivat vastauksia asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysin kautta saimme aineistomme käsiteltävään muotoon kohti johtopäätöksiä. Johtopäätökset perustelimme käyttämämme lähdeaineiston avulla kohti yhteistä tuotosta, opinnäytettä.

8.2 Opinnäytetyö ammatillisen kasvun välineenä

Opiskelun myötä sosionomin ammatillinen kompetenssiin tulisi kuulua muun muassa sosiaalialan eettistä osaamista, asiakastyön osaamista, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamista sekä reflektiivistä kehittämis- ja johtamisosaamista. Hänellä pitäisi olla yhteiskunnallista analyysitaitoa, yhteisöllistä osaamista sekä pyrkimys yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Jokaisen opiskelijan oma persoonallinen kompetenssi, kuten esimerkiksi sosiaaliset taidot tai musikaalisuus, antavat sosionomin ammattiin lisää pätevyyttä. (Rouhiainen-Valo, Rantanen, Hovi-Pusa & Tietäväinen 2010, 11, 16, 18.) Kun opiskelun alussa luimme ensimmäistä kertaa sosionomin kompetensseja, pidimme niitä suuruudenhulluina. Ajattelimme, ettei noin laajoja kompetensseja voi opettaa, ja tavallaan niitä ei voikaan, sillä ne pitää itse opetella reflektion kautta. Asiantuntijuus kasvaa tiedon ja perehtyneisyyden myötä. Opiskelu kasvattaa työminää, ammatillista persoonaa, mutta pelkällä opiskelulla ei tule ammattilaiseksi, vaan ammattiin kasvaminen tapahtuu työtä tehdessä. Käytännön kokemuksen kerääminen ja käytännössä oppiminen antaa teorialle syvemmän merkityksen ja teoria käytännön toimille syvällisemmän tavan toimia. Ammattitaito on aina jokaisen ihmisen henkilökohtaisten opintojen, ominaisuuksien ja kokemusten summa.

Opinnäytetyössä opiskelijoiden tulee osoittaa kypsyyttä valmistua sosionomin ammattiin. Opinnäytetyössä opiskelijoiden tulee valita aihe, josta he ovat kiinnostuneita ja jonka avulla he voivat osoittaa osaamistaan sosiaalialan teoreettisen viitekehyksen ja käytännön yhdistämisessä. Opinnäytetyö poikkeaa opiskelun aikana tehtävistä oppimistehtävistä erityisesti siinä, että tekijöiden tulee itse asettaa kysymys ja vastata siihen mahdollisimman tarkasti ja perustellen. Opinnäytetyön prosessissa on useita vaiheita, jotka vaativat tarkastelua ja valintoja. Valintojen tekeminen kouluttaa kriittiseen tarkasteluun: on punnittava eri lähtökohtia ja lähestymistapoja aiheeseen, jotta kykenee tuomaan esiin oman näkemyksensä asiaan, perustellen sitä käyttämällä apunaan lähdekirjallisuutta. Opinnäytetyöprosessissa tekijöiden on osoitettava kykynsä ottaa vastaan kritiikkiä ja kehitettävä omaa työtänsä ohjauksen avulla. Ohjaukseen on suhtauduttava myös kriittisesti. Tekijöiden on puolustettava omaa näkemystään ja varmistettava, että oma sanoma ja ajatus säilyvät. Opinnäytetyön tulee olla tekijöiden-

sä persoonallista ja ammatillista kompetenssia osoittava työ. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 39.)

Oman oppimisemme reflektointi ja kriittinen pohdiskelu sekä omaa oppimista että saamaamme opetusta kohtaan antaa meille terveet lähtökohdat tulevien työtehtävien suorittamiseen. Vuorovaikutustaidoista ja terveestä itsetuntemuksesta saa hyvät eväät kasvatustyön tekemiseen. Opinnäytetyömme aihe antoi meille paljon pohdittavaa tulevan ammattimme herkkyydestä, siitä kuinka lähellä olemme ihmisiä ja perheitä, jotka usein ovat kasvuvaiheessa niin isinä, äiteinä kuin kehittyvinä ja kasvavina yksilöinä, lapsina. Meidän on pohdittava omia vuorovaikutustaitojamme, käsitystämme perheestä, vanhemmuuden roolista ja itsestämme kasvatustieteiden instituution ja oman ammattikuntamme edustajina, sosio- nomeina. Käyttämästämme lähdekirjallisuudesta saimme paljon uutta tietoa ja näkökulmia niin vuorovaikutukseen kuin kasvatuksellisten kysymysten pohdintaan. Myös opintokokonaisuuksien oppimistehtävissä toistuva johdonmukainen reflektoinnin vaatimus on antanut eväitä omien työtapojen analysoimiseen sekä tunteiden käsittelyyn. Oman tekemisen reflektointi antaa paremmat valmiudet tunneällyn käyttöön.

Olemme pyrkineet osoittamaan opinnäytetyöllämme, että saavuttaessamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden, ymmärrämme, mihin kontekstiin ammattimme ja työmme sijoittuu yhteiskunnassa. Olemme tietoisia siitä, mikä merkitys työllämme on yhteiskunnan rakenteelle ja toimivuudelle. Mutta ennen kaikkea haluamme osoittaa sen, että ymmärrämme oman työmme merkityksen perheen arjessa. Että ymmärrämme vuorovaikutuksen merkityksen arkisina aamu- ja iltapäivinä kohdatessamme isät tai äidit, jotka luovuttavat aarteensa meidän hoivaamme ja huolenpitoomme. Heidän täytyy voida luottaa siihen, että heidän lapsensa kohtaa päiväkodissa rakastavan kasvattajan.

"Näyttää ainakin siltä, että minun lapsestani oikeasti välitetään. Silloin, minulla on hyvä mieli lähteä töihin ja minun ei tarvitse siellä päivän aikana miettiä, että miten hän siellä menee," V4.

LÄHTEET:

- Alasuutari, Maarit 2003. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudemus.
- Alasuutari, Maarit 2009. Kasvatusinstituutiot lapsuuden rakentajina. Teoksessa Leena Alanen & Kirsti Karila (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino, 54–69.
- Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus: keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoidossa. Tampere : Vastapaino.
- Allardt, Erik 1983. Sosiologia 1. WSOY, Porvoo.
- Bronfenbrenner, Urie 2002. Ekologisten järjestelmien teoria. Teoksessa Ross Vasta (toim.) Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä. Helsinki: Unipress, 221–288.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä - Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Tampere: Juvenes. Print Oy. Viitattu 19.11.2011. Saatavissa http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/C_17_ISBN_9789524930994.pdf
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2001. Teemahaastattelu: opit ja opiskelu. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 24–42.
- Hakulinen, Auli 1997. Vuorottelujäsennys. Teoksessa Liisa Tainio (toim.) Keskusteluanalyysin perusteet. Tampere: Vastapaino, 32–55.
- Hattunen-Sommerdahl, Riitta 2006. Vanhempien osallistuminen lasten päivähoidossa. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Viitattu 19.11.2011. Saatavissa <http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/C1547D16-6CE2-47D6-85C6-FB9A5BD351C1/0/Vanhosalllastp%C3%A4iv%C3%A4hoidossa31706.pdf>
- Heinonen, Mari 2001. Ongelmalliseen asiaan siirtyminen puhelinkeskustelussa. Teoksessa Mari Heinonen, Petra Korhonen, Mirka Mäntylä, Sanna

- Putkonen & Liisa Tainio (toim.) Keskustelun kuosit. Kielen opissa 6. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, 161–177.
- Helkama, Klaus 1998. Arvot ja oikeudenmukaisuus vuorovaikutuksessa. Anja Riitta Lahikainen & Anna-Maija Pirttilä-Backman (toim.) Sosiaalinen vuorovaikutus. Rauni Myllyniemen juhlakirja. Helsinki: Otava, 23–47.
- Helsingin kaupunki 2007. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2007:2. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Viitattu 9.9.2011. Saatavissa http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/29eeb48043034931ba07facc34efaa85/Helsingin_vasu2011.pdf?MOD=AJPERES&Imod=-1906232789
- Helsingin kaupunki a 2011. Sosiaalilautakunnan pöytäkirja 15/2011. Sosiaalivirasto. Sosiaalilautakunta. Viitattu 16.10.2011. Saatavissa http://www.hel.fi/static/public/hela/Sosiaalilautakunta/Suomi/Paatos/2011/Sosv_2011-10-04_Soslk_15_Pk/8022D681-33F8-4AE3-93B5-81EBE076EBCE/Lausunto_kaupunginhallitukselle_sosiaali_ja_terve.pdf
- Helsingin kaupunki b 2011. Lasten päivähoiton hallinnollinen asema. Sosiaali- ja terveystoimen kokonaisselvitys. Loppuraportti. 29.4.2011. Helsinki. 115–129. Viitattu 16.10.2011. Saatavissa http://www.hel.fi/static/public/hela/Terveyslautakunta/Suomi/Esitys/2011/Terke_2011-09-13_Tervlk_12_EI/19A4D3E6-A712-47BD-B2D1-AF7D255CBCD6/Liite.pdf
- Helsingin kaupunki i.a. Varhaiskasvatus Helsingissä. Päivähoito ja esiopetus. Sosiaali- ja perhepalvelut. Sosiaalivirasto. Viitattu 9.9.2011. http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/P_iv_hoito
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2002. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Härkönen, Ulla 2008. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus – Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Teoksessa Anneli Niikko, Ismo Pellikka & Erkki Savolainen (toim.) Oppimista,

- Opetusta, Monitieteellisyyttä – Kirjoituksia Kuninkaankartanon mäeltä. Joensuun yliopisto, 21–39.
- Jepperson, Ronald L. 1991. Institutions, Institutional Effects, and Institutionalism. Teoksessa Walter W. Powell & Paul J. DiMaggio *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: The University of Chicago Press, 146–163.
- Juhila, Kirsi 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Järvi, Seija 2006. Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. Teoksessa Pirjo Pukari (toim.) *Vanhemmat osallisina - käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä*. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, 1–10. Viitattu 19.11.2011. Saatavissa <http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf>
- Kananoja, Aulikki; Niiranen, Vuokko & Jokiranta, Harri 2008. Kunnallinen sosiaalipolitiikka. Osallisuutta ja yhteistä vastuuta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa & Helena Rasku-Puttonen (toim.) *Kasvatusvuorovaikutus*. Vastapaino 2006, 91–108
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes: Oppaita 63.
- Kauppila, Reijo A. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kiesiläinen, Liisa 1998. Vuorovaikutusvastuu. Ammatilliset vuorovaikutustaidot kasvatusyhteisöissä. Tallinna: Pakett, 2004.
- Kinnunen, Ulla & Mauno, Seija 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Anna Rönkä & Ulla Kinnunen (toim.) *Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. Jyväskylä: PS-kustannus, 99–118.

- Kiviniemi, Kari 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 68–84.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laine, Timo 2001. Miten kokemuksia voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS - kustannus, 26–43.
- Laki lasten päivähoitosta 1973/36. 19.1.1973. Viitattu 11.9.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Lappalainen, Hanna 2004. Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Suomen kieli. Väitöskirja. Suomen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.
- Lehtonen, Mikko 2004. Merkitysten maailma. Tampere: Vastapaino.
- Lehtovaara, Maija 1995. Tutkimus ja tutkimuksen tutkimus fenomenologisesta näkökulmasta. Teoksessa Juha Nieminen (toim.) Menetelmävalintojen viidakossa. Pohdintoja kasvatuksen tutkimisen lähtökohdista. Tampereen yliopisto, 71–90.
- Lounassalo, Jorma 2001. Pienten lasten päivähoiton kehitys ja perhepolitiikka. Teoksessa Helenius Aili, Karila Kirsti, Munter Hilikka, Mäntynen Pirkko & Siren-Tiusanen Helena (toim.) Pienet päivähoitossa; Alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki, 218–253.
- Mönkkönen, Kaarina 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopion yliopisto. Sosiaalitieteen laitos. Väitöskirja.
- Mönkkönen, Kaarina 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Publishing Oy.

- Perttula, Juha 2008. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Juha Perttula & Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys - tukinta - ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 115–162.
- Pesonen, Tommi 2011. Päivähoitoyksikkö Hertta-Susannan johtaja. Henkilökohtainen tiedonanto 20.9.2011. Helsinki.
- Raevaara, Liisa; Ruusuvuori, Johanna & Haakana Markku 2001. Institutionaalinen vuorovaikutus ja sen tutkiminen. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Markku Haakana & Raevaara, Liisa (toim.) Institutionaalinen vuorovaikutus. Keskusteluanalyttisiä tutkimuksia. Tietolipas 173. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura, 11–38.
- Rauhala, Lauri 1983. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Rouhiainen-Valo, Tuula; Rantanen, Teemu; Hovi-Pusa, Raija & Tietäväinen, Sirpa 2010. Kompetenssit ”sosiaalisen” puolustamisessa. Teoksessa Leena Viinamäki (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010 - 2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja 3/2010, 9–36.
- Sarras, Seppo 2011. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelman työkirja. Sosiaalivirasto. Päivähoidon vastuualue. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietopalvelu. Helsinki.
- Sosiaalivirasto numeroina 2010. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. Viitattu 16.10.2011. Saatavissa http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/8f7019004a176c87bafafa3d8d1d4668/Sosiaalivirasto+numeroina+2010_nettti.pdf?MOD=AJPERES&lmod=38867599
- Stakes 2005. Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Viitattu 16.10.2011. Saatavissa <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Sutinen, Ari 2003. Kasvatus ja kasvu. George H. Meadin kasvatusajattelu John Deweyn ja Charles S. Peircen filosofian valossa. Oulun yliopisto.

- Kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen yksikkö. Väitöskirja. Suomen kasvatustieteellinen seura. Turku.
- Tirronen, Raija 2006. Selvitys kunnallisen päivähoidon kehittämistarpeista Itä-Uudellamaalla. Verson raportteja 3/2006. Viitattu 19.11.2011. Saatavissa
<http://verso.palmenia.helsinki.fi/kirjasto/julkaisut/paivahoitoui.pdf>
- Tonttila, Tuula 2006. Vammaisen lapsen äidin vanhemmuuden kokemus sekä lähiympäristön ja kasvatuskumppanuuden merkitys. Tutkimuksia 272. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 9.9.2011. Saatavissa
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/vk/tonttila/vammaise.pdf>
- Valtaoja, Esko 2007. Ihmeitä. Kävelyretkiä kaikkeuteen. Ursan julkaisuja 105. Helsinki. Tähtitieteellinen yhdistys Ursa.
- Vilka, Hanna 2009. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Gummerus.
- Värri, Veli-Matti 2002. Hyvä kasvatustieteen – kasvatustieteen. Dialogisen kasvatustieteen filosofinen tarkastelu erityisesti vanhemmuuden näkökulmasta. Tampereen yliopisto. Matemaattisten tieteiden laitos. Akateeminen väitöskirja.

LIITTEET:

Liite 1. Sopimus opinnäytetyöyhteistyöstä

Sopimus opinnäytetyöyhteistyöstä:

1. Toimeksiantaja	Virasto/laitos/yksikkö: Py Hertta-Susanna	Yhteyshenkilö ja työelämäohjaaja: Tommi Pesonen
	Lähiosoite: Leankatu 6, 00240 Helsinki	Puh./s-posti 093102 9181 tommi.pesonen@hel.fi
2. Opiskelija	Sukunimi: Kiviniemi	Etunimet: Teija Marja
	Sukunimi: Kohonen	Etunimet: Tommi Henrik
	Diakin yksikkö ja toimipaikka: Diak Etelä, Helsingin toimipaikka	Opinnäytteen nimi: ARKIKESKUSTELUA KASVATTAJIEN KANSSA Vanhempien kokemuksia tulo- ja hakutilan- teiden vuorovaikutuksesta
	Tutkintonimike, johon tähtää: Sosionomi	
	Työn ohjaaja Diakissa: Riitta Pietilä-Hella	Puh./s-posti: riitta.pietila-hella@diak.fi
3. Tutkimustehtävä	Opinnäyte suoritetaan tämän sopimuksen liitteenä olevan suunnitelman mahdollisen tutkimusluvan mukaisesti. Opiskelijalla on oikeus tehdä aineistosta opinnäyte ja julkaista työn valmistuttua opinnäytteessä esitetyistä tiedoista artikkeleita.	
4. Opiskelija sitoutuu	- vaitiolovelvollisuuteen - käyttämään toimeksiantajalta saamaansa aineistoa vain edellä mainittuun tarkoitukseen - olemaan luovuttamatta ja julkaisematta aineistosta yksilöityjä tai yksilöitävissä olevia tietoja - toimittamaan valmiin opinnäytetyö toimeksiantajalle ja mahdollisuuksien mukaan esittelemään opinnäytetyön tuloksia toimeksiantajalle Tämä sitoumus on voimassa opinnäytteen valmistuttuakin.	
5. Toimeksiantaja sitoutuu	- mahdollistamaan aineiston hankinnan - opastamaan opinnäytteeseen liittyvissä ammatillisissa kysymyksissä - maksamaan opinnäytteestä aiheutuvia kustannuksia mahdollisen erillisen sopimuksen mukaisesti	
6. Opinnäytesopimuksen purkaminen	Toimeksiantaja voi purkaa opinnäytesopimuksen, mikäli opinnäytetyö keskeytyy opiskelijasta johtuvasta syystä. Opiskelija voi purkaa sopimuksen, mikäli opinnäytetyön tekeminen on mahdotonta aineiston saannin ehtyessä tai muusta pakottavasta syystä. Jos opinnäytesopimus purkautuu, opinnäyteaineisto palautetaan toimeksiantajalle. Tätä sopimusta on tehty neljä samansisältöistä kappaletta, yksi toimeksiantajalle, kaksi opiskelijoille ja yksi Diakonia-ammattikorkeakoululle.	
7. Päiväys	Helsingissä helmikuun 28 p:nä 2011	
	Toimeksiantajan edustaja: TOMMI PESONEN	Opiskelija: TEIJA KIVINIEMI
	Työn ohjaaja: Riitta Pietilä-Hella	Opiskelija: TOMMI KOHONEN
	Liitteet: Tutkimussuunnitelma 1kpl	

Liite 2. Tutkimuslupa Helsingin kaupungilta

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingfors stad
Socialverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTAND**

6

15 PÄÄTÖS BESLUT	☒ 1 Tutkimuslupa myönnetään esitetystä muodossa <i>Forskningstillstånd beviljas enligt framställningen</i> ☐ 2 Tutkimuslupa myönnetään seuraavien ehtojen: <i>Forskningstillstånd beviljas på följande villkor:</i> ☐ 3 Lupa tietojen saantiin salessa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään sosiaaliviraston tutkimuksen yhteyshenkilön kanssa erikseen sovitussa laajuudessa. Käyttöoikeudet yksitildään erikseen lomakkeella "Käyttöoikeus ja vaitolositoumus" <i>Tillstånd att erhålla data ur sekretessbelagda dokument och personregister beviljas i den omfattning man separat avtalat om med undersökningens kontaktperson på socialverket. Åtkomsträttigheterna specificeras skilt på blanketten "Käyttöoikeus ja vaitolositoumus"</i> ☐ 4 Tutkimuslupahakemus hylätään, perustelut: <i>Ansökan om forskningstillstånd avslås med följande motiveringar:</i>
16 PÄÄTÖKSEN- TEKIJÄ BESLUTS- FATTARE	Päätöspäivämäärä <i>Beslutsdatum</i> Päätöksentekijän allekirjoitus, sen selvitys ja virka-asema <i>Beslutsfattarens underskrift, namnförtydligande och tjänsteställning</i> 70.3.2011 <i>Satu Järvenkallas, Päivähoitojen johtaja</i>
17 PÄÄTÖKSEN JAKELU DISTRIBUTION AV BESLUTET	☒ Hakijalle <i>Till den sökande</i> ☐ Yhteyshenkilölle <i>Till kontaktpersonen</i> ☐ Kehittämispalveluun <i>Till utvecklingsservicen</i> ☐ Muualle, mihin/kenelle <i>Till övriga, vem</i>
18 LIITTEET BILAGOR	

Liite 3. Kirje vanhemmille

Hyvät vanhemmat,

Olemme Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) opiskelijoita. Teemme opinnäytetyönämme tutkimusta vanhempien kokemuksista päiväkodin tulo- ja hakutilanteiden vuorovaikutuksesta henkilökunnan kanssa. Keräämme opinnäytetyömme aineiston haastattelemalla päivähoitoyksikkö Hertta-Susannan lasten vanhempia.

Haastattelut haluaisimme toteuttaa Teille sopivana ajankohtana päiväkotit Her-tassa tai Susannassa toukokuun aikana. Haastattelu kestää vain 30 minuuttia. Lapsenne hoidosta haastattelun aikana vastaa päiväkodin henkilökunta. Haas-tatteluilla keräämäämme materiaalia käytetään vain yllämainittuun tutkimuk-seen, eikä tutkimuksen tuloksista tai haastatteluaineistosta ole tunnistettavissa yksittäisiä vastaajia.

Jos kiinnostuitte tutkimuksesta ja haluatte osallistua haastatteluun, pyydämme teitä ottamaan meihin yhteyttä sähköpostitse tai jättämällä tämän kirjeen ala-osan yhteistietoineen päiväkotiin lapsenne ryhmään.

Jos haluatte lisätietoja tutkimukseen liittyen, voitte ottaa yhteyttä meihin alla olevien yhteystietojen avulla.

Ystävällisin terveisin

Teija Kiviniemi
teija.kiviniemi@student.diak.fi

Tommi Kohonen
tommi.kohonen@student.diak.fi

Haluan osallistua tutkimukseen toukokuussa. (Mahdollista myös nyt huhtikuus-sa!)

Minulle sopiva aika on: _____

Nimi: _____ Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Liite 4. Teemahaastattelurunko

Teema 1. Lapsen saapuminen päiväkotiin

1) **MIELLYTTÄVÄ SAAPUMINEN:** Mieti sitä hetkeä, kun tuotte lapsenne päiväkotiin. Pohdi hetkeä alla olevien kysymysten avulla.

- Minkälainen on miellyttävä saapumishetki päiväkotiin?
- Mitä henkilökunta silloin tekee ja mitä tunteita henkilökunnan toiminta Teissä herättää?
- Kuinka Te itse silloin toimitte?
- Keskusteletteko Te silloin henkilökunnan kanssa?
- Minkälaisista asioista saapumishetkellä keskustellette henkilökunnan kanssa ja millaisia tunteita nämä keskustelut Teissä herättävät?

2) **EPÄMIELLYTTÄVÄ SAAPUMISHETKI:** Mieti sitä hetkeä, kun tuotte lapsenne päiväkotiin. Pohdi hetkeä alla olevien kysymysten avulla.

- Kuvaile minkälainen on epämiellyttävä saapumishetki päiväkotiin?
- Mitä henkilökunta silloin tekee ja mitä tunteita henkilökunnan toiminta Teissä herättää?
- Kuinka Te itse silloin toimitte ja keskusteletteko Te silloin henkilökunnan kanssa?
- Minkälaisista asioista epämiellyttävissä saapumishetkissä keskustellaan ja millaisia tunteita nämä keskustelut Teissä herättävät?
- Jos ette keskustele henkilökunnan kanssa, niin mistä se Teidän mielestänne johtuu? Mitä tunteita keskustelun puute Teissä herättää?

Teema 2. Lapsen hakeminen päiväkodista

1) **MIELLYTTÄVÄ HAKUTILANNE:** Mieti sitä hetkeä, kun haette lapsenne päiväkodista. Pohdi hetkeä alla olevien kysymysten avulla.

- Minkälainen on miellyttävä hakutilanne?
- Mitä henkilökunta silloin tekee ja mitä tunteita henkilökunnan toiminta Teissä herättää?
- Kuinka Te itse silloin toimitte?
- Keskusteletteko Te silloin henkilökunnan kanssa?
- Minkälaisista asioista miellyttävissä hakutilanteissa keskustellaan ja millaisia tunteita nämä keskustelut Teissä herättävät?

2) **EPÄMIELLYTTÄVÄ HAKUTILANNE:** Mieti sitä hetkeä, kun haette lapsenne päiväkodista. Pohdi hetkeä alla olevien kysymysten avulla.

- Minkälainen on epämiellyttävä hakutilanne?
- Mitä henkilökunta silloin tekee ja mitä tunteita henkilökunnan toiminta Teissä herättää?
- Kuinka Te itse silloin toimitte, keskusteletteko Te silloin henkilökunnan kanssa?
- Minkälaisista asioista epämiellyttävissä hakutilanteissa keskustellaan ja millaisia tunteita nämä keskustelut Teissä herättävät?
- Jos ette keskustele epämiellyttävissä hakutilanteissa, niin mistä se Teidän mielestänne johtuu ja mitä tunteita keskustelun puute Teissä herättää?

Teema 3. Muut vuorovaikutukseen liittyvät seikat.

- 1) Päivähoidossa järjestetään lapsen kasvatukseen liittyviä varhaiskasvatussuunnitelma- eli VASU -keskusteluja. Miten mielestänne tulo- ja hakutilanteiden keskustelut eroavat näistä järjestetyistä VASU keskusteluista?
- 2) Miten koet sen vaikuttavan vuorovaikutukseen, jos tulo- ja hakutilanteissa on vastassa lapsen omahoitaja tai joku toinen päiväkodin työntekijä?
- 3) Miltä keskusteleminen perhettänne koskevista asioista päiväkodin henkilökunnan kanssa tuntuu?
- 4.a) Päivähoitoyksikkö Hertta-Susanna on monikulttuurinen työyhteisö. Vaikuttaako monikulttuurinen työyhteisö mielestänne päiväkodissa tapahtuvaan vuorovaikutukseen?
- 4.b) Kerro jokin vuorovaikutustilanne, jossa mielestänne kulttuuritaustalla on merkitystä vuorovaikutuksen kulkuun?